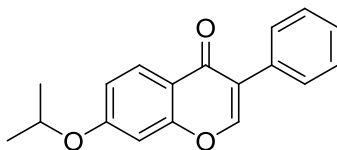

Zárójelentés az OTKA K81701 számú pályázat keretében végzett munkáról

A kutatási pályázat munkatervében célkitűzéseinket négy pontban fogalmaztuk meg. A 2010.02.01.-2014.06.30. között végezett kutatásaink eredményét az alábbiakban e pontok szerint ismertetjük.

1) *Potenciálisan csontritkulás ellenes Ipriflavon származékok szintézise*

A 7-izopropiloxi-izoflavon, az Ipriflavon (**1**) előállítására 1970-ben a Chinoi Gyógyszergyárral folytatott együttműködés keretében nyertünk szabadalmi oltalmat [1].

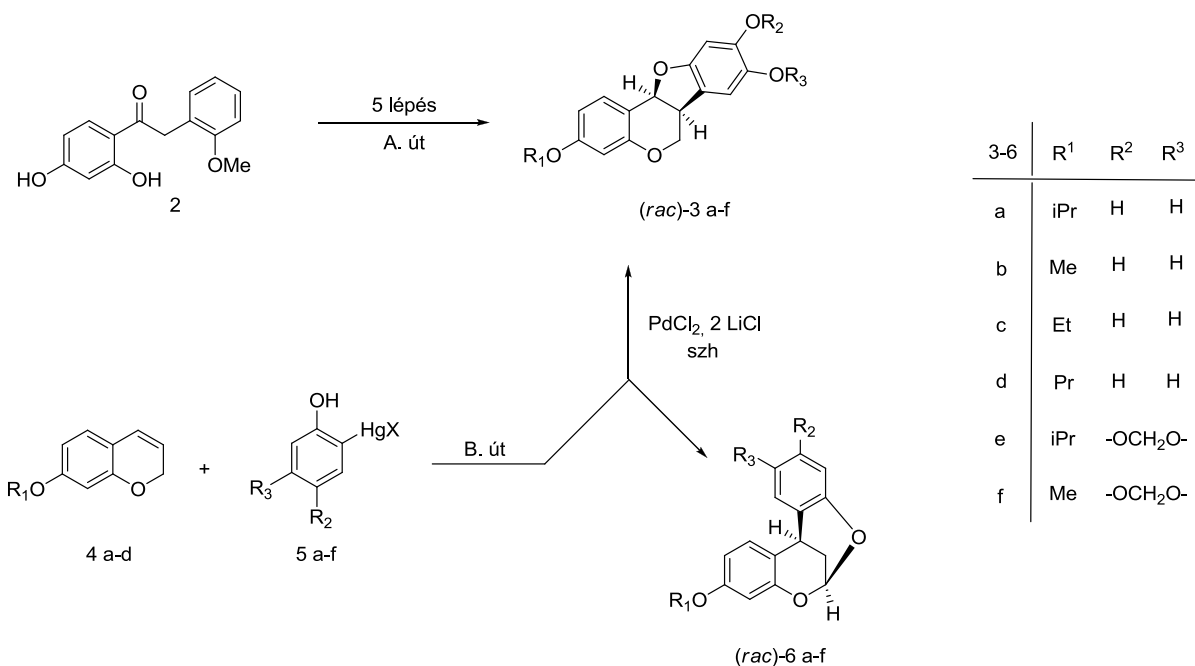

Ipriflavon (**1**)

E vegyület, mint az első szájon át is szedhető csontritkulás elleni szer *Osteochin*® néven került hazánkban a gyógyászatba és a gyár privatizációját követően az új tulajdonos, a Sanofi az időközben generikumká vált készítményt kivonta a piacról. A szer csontritkulás elleni hatása Yamazaki és Konoshita vizsgálatai szerint abban áll, hogy fokozza az ösztrogénstimulálta kalcitonin termelését a csontszövetben [2]. Jól ismert az is, hogy a szója, melynek fő komponensei az izoflavonoidok, fokozott fogyasztása is elősegíti a kalcium transzportját a csontszövetbe. Kézenfekvőnek látszott ezért megvizsgálni, hogy az izoflavonoidok családjába tartozó pterokarpánok az 7-izopropiloxi-izoflavonhoz (**1**) hasonlóan hatásos vegyületek-e?

a) *Pterokarpánszármazékok racem formában történő előállítása*

A rac.-3-izopropiloxi-pterokárpánt (**3a**) és a rokon vegyületeit (**3b-d**) két úton állítottuk elő. Egyrészt a 2,4-dihidroxifenil-2'-metoxibenzilketonból (**2**) (A-út), másrészt a 7-alkiloxi-2H-kroménból (**4a-d**) Heck-féle oxiarilezéssel (B-út). Ez utóbbi úton jutottunk 3-izopropiloxi- és a 3-metoxi-8.9-metiléndioxiptreokarpánokhoz (**3e,f**) is. E vegyületek csontritkulás elleni hatásának vizsgálata nemzetközi együttműködés keretében jelenleg folyamatban van [3]. Az eddigi eredmények reménykeltőek.

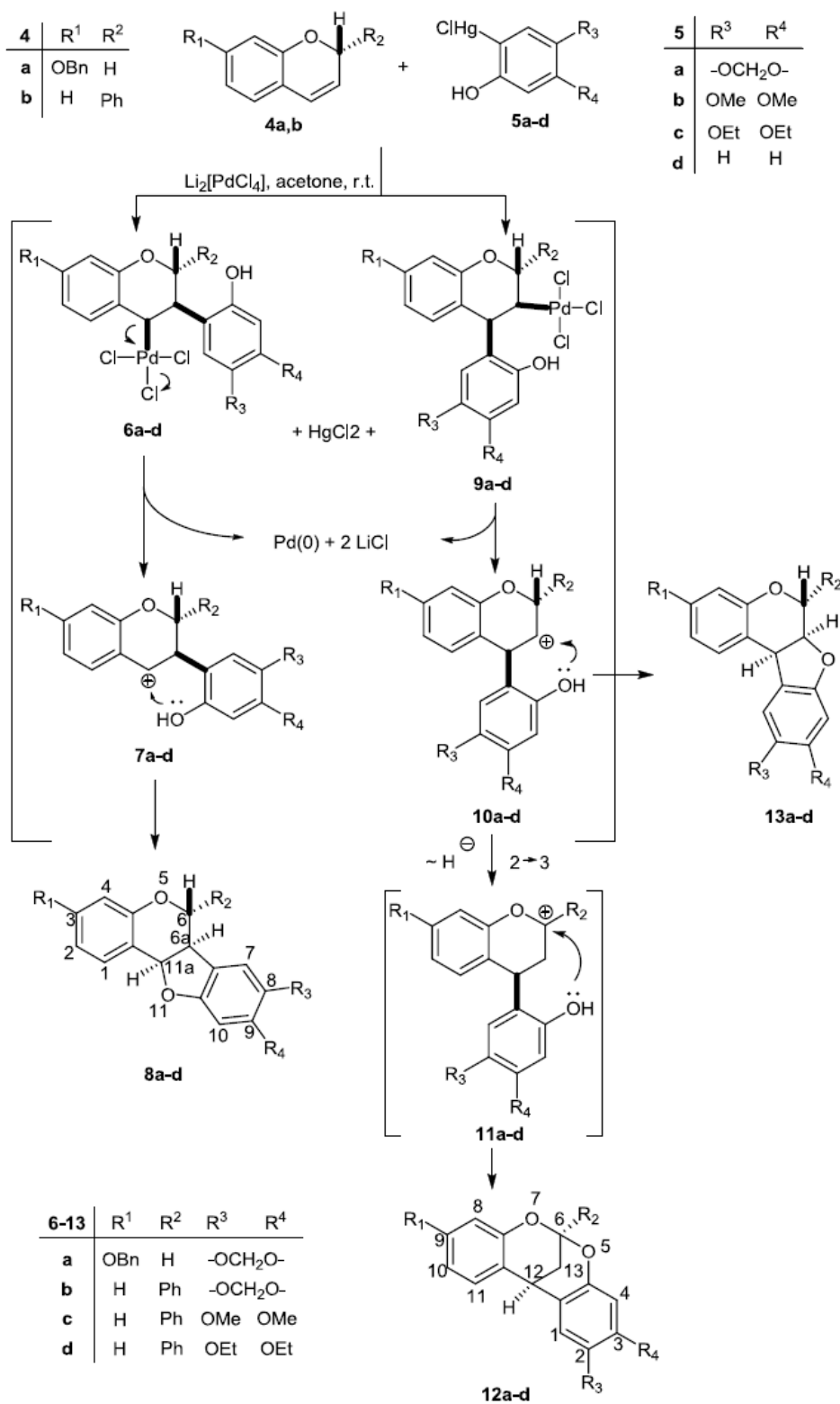

A Heck-féle szintézis alkalmazása során a reakció mechanizmusára vonatkozóan értékes megfigyeléseket tettünk. Azt találtuk ugyanis, hogy a 2*H*-kroménszármazékokra történő 2-klórmerkuri-fenolszármazékok *syn*-addíciója – ellentétben az irodalomban közöltekkel (4) – nem regioszelektív és a 2,3-dihidrofurángyűrű kialakulása (**4a,b** + **5a-d** → **8a-d**), valamint az áthidalt szerkezetű 1,3-dioxacinszármazékok (**4a,b** + **5a-d** → **12a-d**) keletkezése feltételezésünk szerint a 3. oldalon feltüntetett karbokation típusú intermediereken (**7a-d**, ill. **10a-d**) keresztül játszódnak le (lásd 3. oldal).

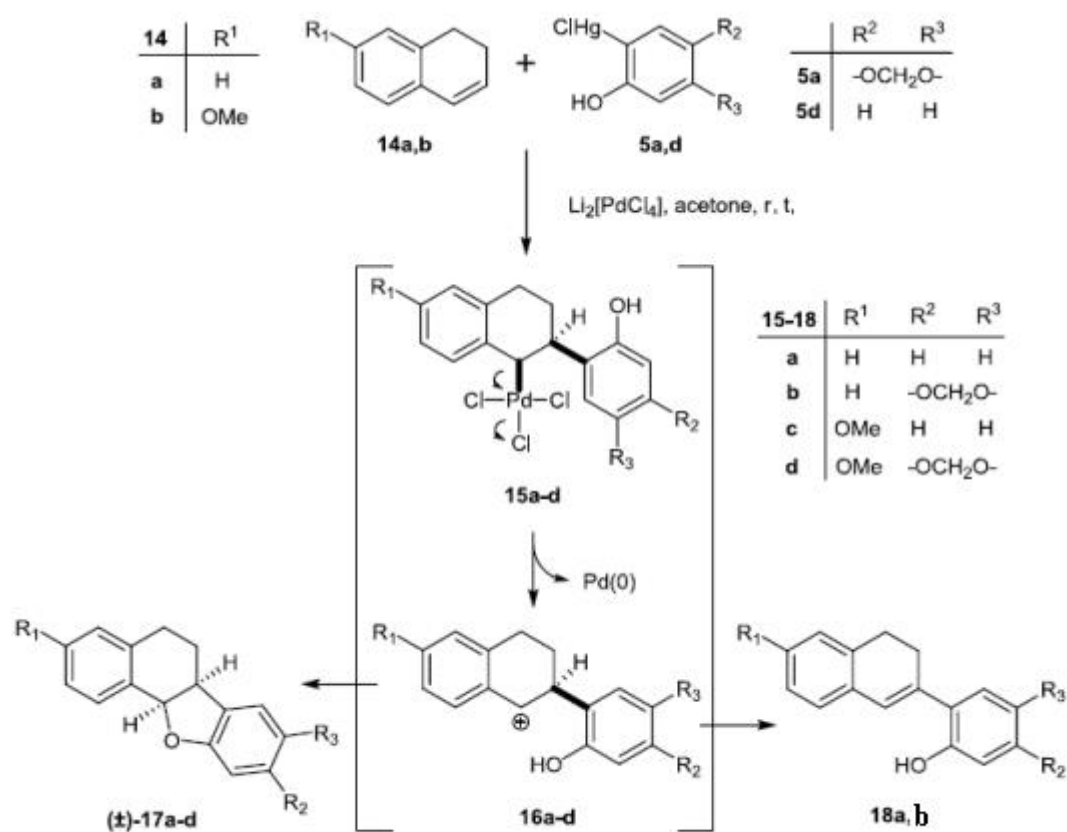
A karbokation intermedier keletkezését a *rac*-2-fenil-2*H*-kroménnek (**4b**) és a **5a-d** 2-klórmerkuri-fenol származékokkal történt Heck-féle oxiarilizési reakciója során kapott termékarány változása egyértelműen igazolta. A 7-benziloxi-2*H*-kroménből (**4a**) az **5a** 2-klórmerkuri-fenollal ekvimoláris Pd(II)klorid és két molekvivalens mennyiségű lítium-klorid jelenlétében acetonban szobahőmérsékleten 3 óra után **8a:12a** = 7:1 termékarány mellett 3%-os hozammal a regioizomer pterokárpászármazék (**13a**) is keletkezett.

Hasonló körülmények között a *rac*-2-fenil-2*H*-kroménnel (**4b**) végzett kapcsolások során a termékarány szignifikánsan változott (**8b:12b** = 4:1; **8c:12c** = 2.4:1; **8d:12d** = 1:1.1) jelezvén, hogy a **10b-d** karbokationok fél-életideje már olyan rövid volt, hogy a **13b-d** regioizomerek egyáltalán nem keletkeznek, hanem azok hidridvándorlással gyorsan a fenilcsoport (R¹) által stabilizált megfelelő karbokationokká (**11b-d**) alakultak át, melyekből a fenolos hidroxilcsoport támadásával diasztereoselektív módon a megfelelő **12b-d** 1,3-dioxacinszármazékok keletkeztek. Az 1,3-dioxacinszármazékok keletkezését az is

elősegítette, hogy a 4,5-dialkoxi-2-kloromercuriofenolok (**5b,d**) hidroxilcsoportjának nukleofilitását az alkoxicsoportok, OMe < OEt sorrendben fokozták.

Karbokation intermedier keletkezését igazolták az 1,2-dihidronaftalinszármazékokkal (**14a,b**) végzett kapcsolási kísérleteink is.

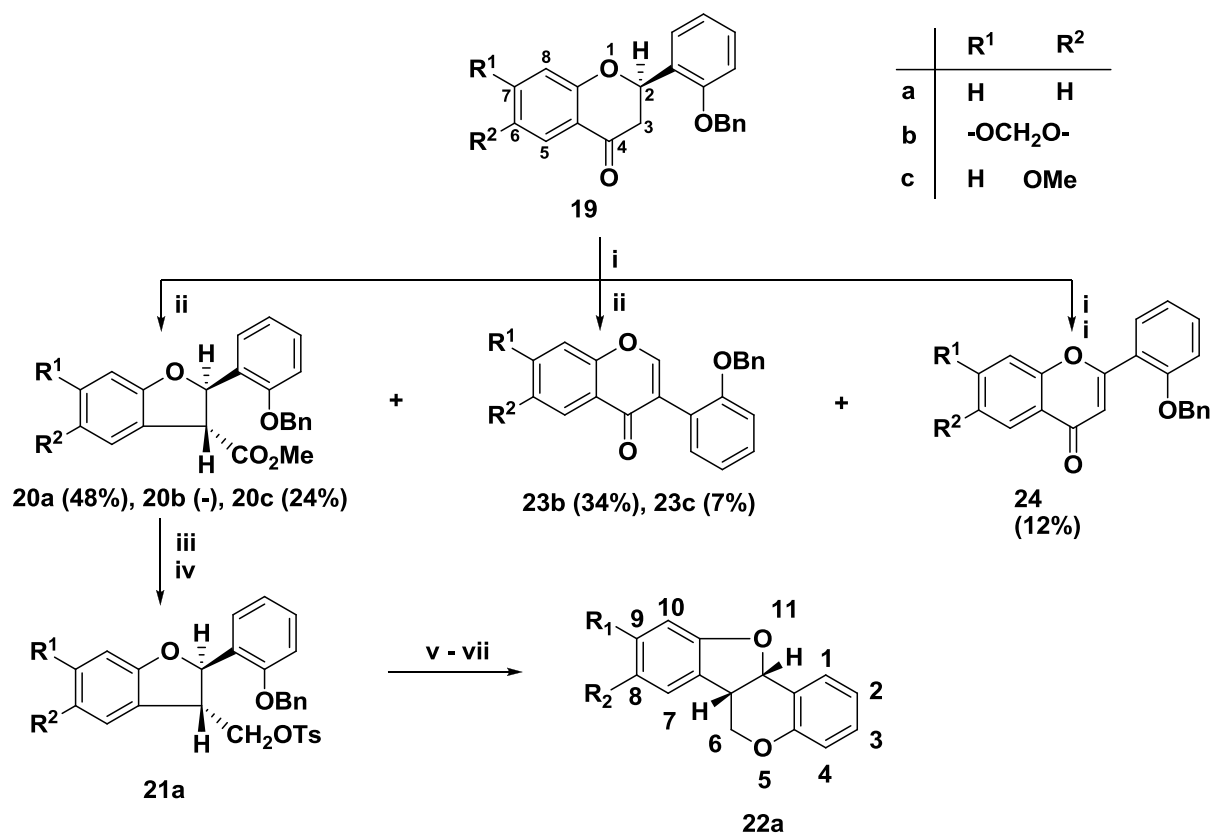

A **14a** 1,2-dihidronaftalinnak a 2-klóromerkurifenollal (**5d**) végzett reakciójában a rac.-**17a** 5-karbapterokarpán (O-5 = CH₂, 14%) mellett kis mennyiségben (3%) β-eliminációval a 3-(2-hidroxifenil)-1,2-dihidronaftalin (**18a**) is keletkezett. Ha pedig az elektronban gazdagabb **5a** 2-klóromerkurifenolt használtuk az **5d** helyett, akkor a rac.-**17b** termelése jelentősen megnőtt (13% → 29%) és a **18c** mellékterméket már nem keletkezett. Hasonló átalakulás tapasztaltunk a **14b** 1,2-dihidronaftalinszármazék esetében is.

b) *Kísérletek a pterokarpánszármazékok optikailag tiszta formában történő előállítására*

2003-ban közöltük, hogy (+)-2*R*-2'-benziloxiflavanon [(+)-**19a**] tallium(III)nitráttal (TTN x 3H₂O) trimetilortoformiátban (TMOF) katalitikus mennyiségű 70%-os perklórsav jelenétében 7-lépésben 48%-os termeléssel az alábbi ábrán vázolt úton a (+)-(6*aS*,11*aS*)-pterokarpánná [(+)-**22a**] alakítható át [5].

Meglepő módon az A-gyűrűben elektronküldő csoportot (R¹+R² = -OCH₂O- vagy R¹ = H, R² = OMe) tartalmazó 2'-benziloxiflavanon származékokból (**19b,c**) hasonló körülmények között a **19b**-ből 34%-os termeléssel kizárólag a megfelelő izoflavont (**23b**), **19c**-ből pedig a gyűrűszűkülés mellett a flavont és az izoflavont [**19c** → **20c** (24%) + **24c** (12%) + **23c** (7%)] kaptuk meg.

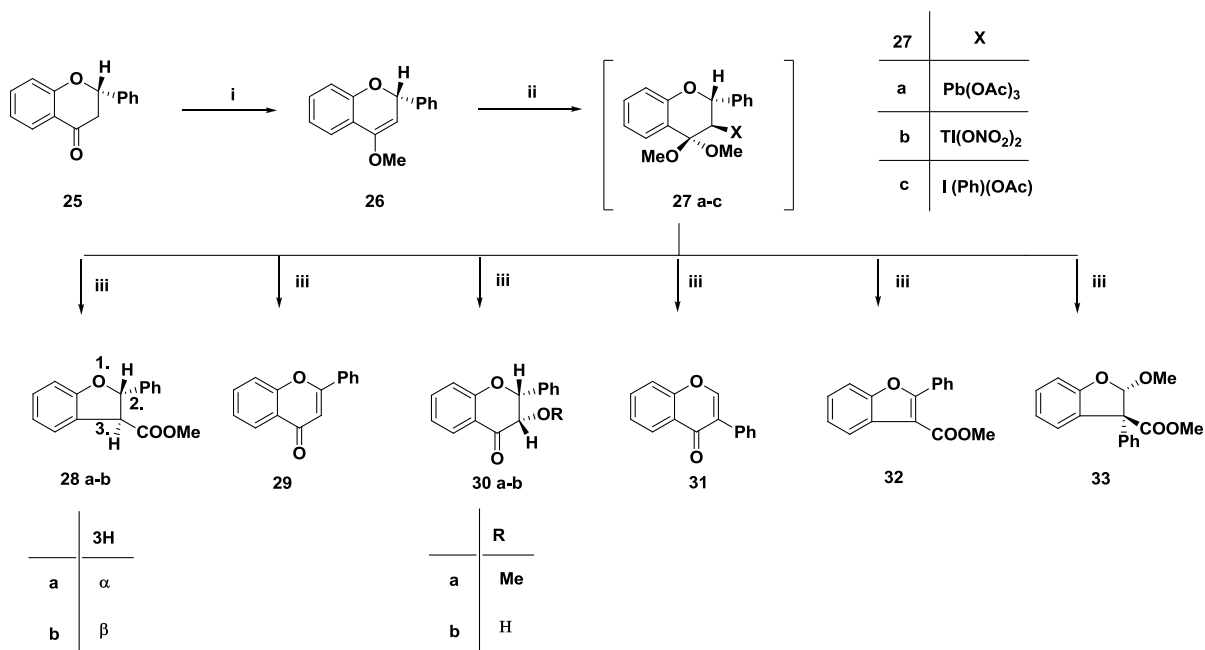
(i) TTN.3H₂O, TMOF, HClO₄, r.t.; (ii) H₂O/H⁺; (iii) LAH, Et₂O, r.t.; (iv) TsCl, py., r.t.; (v) H₂/Pd, MeOH; (vi) NaOMe, MeOH; (vii) PTS, C₆H₆

E váratlan eredmények tisztázása érdekében megismételtük Kapoor és mtsai [6], Khanna [7], valamint Prakash és Tanwar [8] által leírt körülmények között a rac.-flavanon [(±)-**25**] A) TTN-al, B) ólom(IV)acetáttal (LTA) és C) feniljodozónium-diacetáttal (PIDA) kiváltott gyűrűszűkülési reakcióját és az átalakulásokat HPLC-vel követtük.

A reakciók feldolgozását követően az alapvonal elválasztású HPLC kromatogramokban az irodalomban már leírt anyagokat [rac.-**28a** és -**30a,b**, **29**, **31**] azonosítottuk és mellettük két új anyagot (**32**, rac.-**33**) is elkülönítettünk, melyek szerkezetét kémiai korrelációval és ¹H és ¹³C spektroszkópiával igazoltuk, valamint a komponensek %-os részesedését pedig meghatároztuk.

Az így nyert adatok alapján megállapítottuk, hogy az alábbi séma szerinti átalakítás során:

a) a rac.-**25**-ből szobahőmérsékleten 15 perc alatt a **26** enoléter keletkezett, amely az oxidálószerrel (TTN, LTA, PIDA) függő gyorsággal csaknem teljes mértékben átalakult. Az A módszer esetén a termékeloszlás: **25** (2%), **28a** (76%), **28b** (-%), **29** (3%), **30a** (<1%), **30b** (1%), **31** (9%), **32** (3%), **33** (<1%) volt. Megjegyzendő, hogy 30 perc után a **28a** mennyisége jelentősen lecsökkent (45%), ami arra utalt, hogy **28a** észter oxidatív behatásra átalakult.

A: (i) TMOF, 70%-os HClO₄, r.t. 15 perc; (ii) TTN.3H₂O, 15 perc; (iii) H₂O/H⁺;

B: (i) TMOF, kat. cc.H₂SO₄, r.t. 15 perc; (ii) LTA, 1 óra; (iii) H₂O/H⁺;

C: (i) TMOF, 70%-os HClO₄, r.t. 15 perc; (ii) PIDA, 2 óra; (iii) H₂O/H⁺

B: Termékeloszlás az **A** módszernél megadott sorrendben: 1%, 33%, -, 11%, 1%, 18%, 23%, 1% és <1%.

C: Termékeloszlás: 4%, 66%, -, 10%, 1%, <1%, 2%, 2% és <1%.

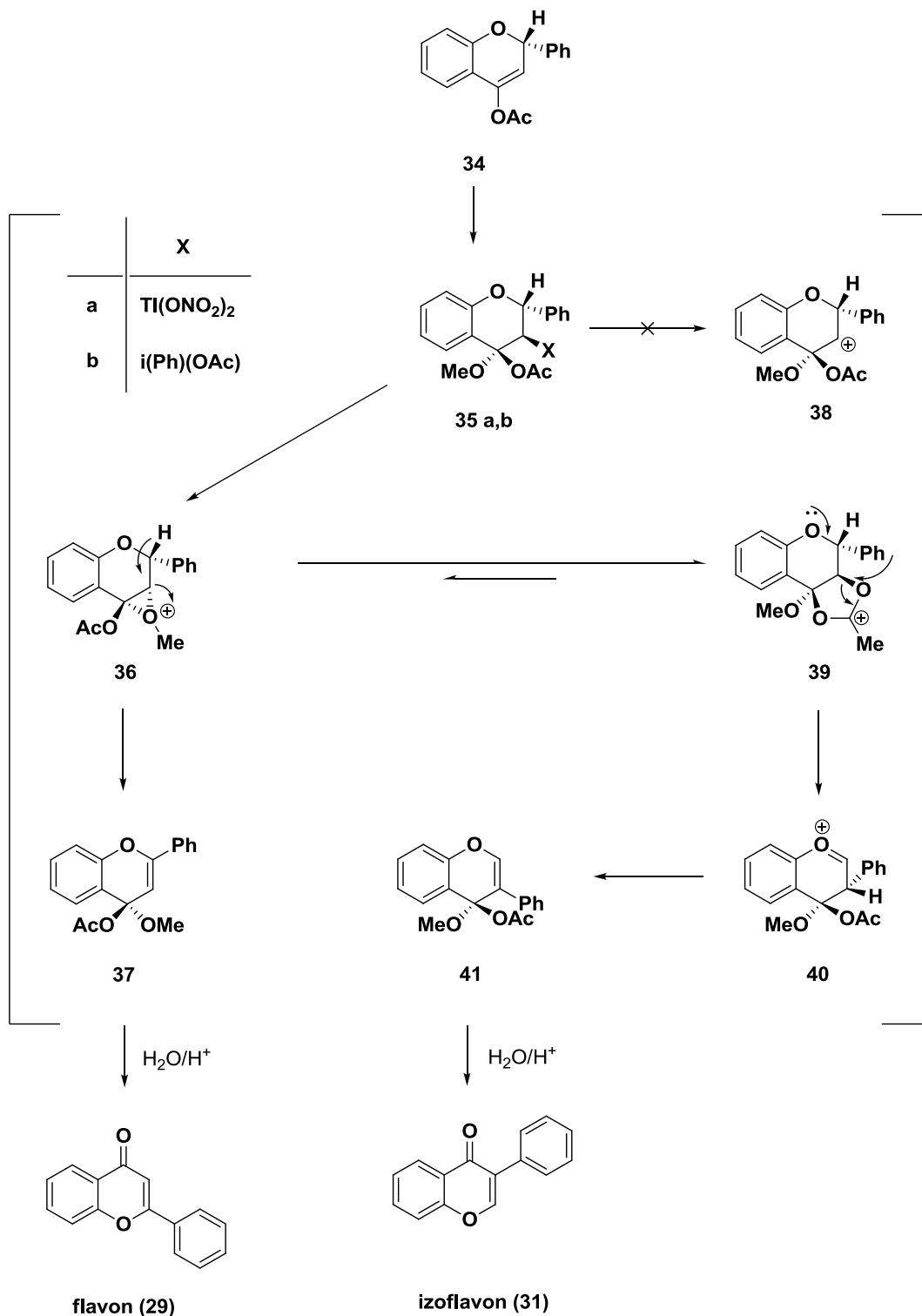
b) a gyűrűszükülés a körülményektől függően eltérő termeléssel (76-33%) játszódtott le, de mindig sztereospecifikus folyamat volt, azaz – Khaana állításával ellenkezőleg [6] – kizárólag a metil-2S*,3S*-2,3-dihidro-2-fenilbenzo[b]furan-3-karboxilát keletkezett.

c) a kívánt tereméket [(±)-**28a**] mind a három esetben számos, közel azonos polaritású melléktermékek (**29**, **30a,b**, **31**, **32**, **33**) szennyezték, melyek keletkezésének útját értelmeztük.

d) minthogy a rac.-**28a** tiszta formában történő izolálása többszöri oszlopkromatográfiás tisztítást igényelt és ez különösen nagy (kb. 20-30%) anyagvesztéssel járt, így e szintézis út figyelembe véve **19b,c** átalakítását is, alkalmatlannak bizonyult a fent említett pterokarpánok optikai antipódjainak farmakológiai vizsgálatok (min. 100mg mintánként) céljára történő előállítására.

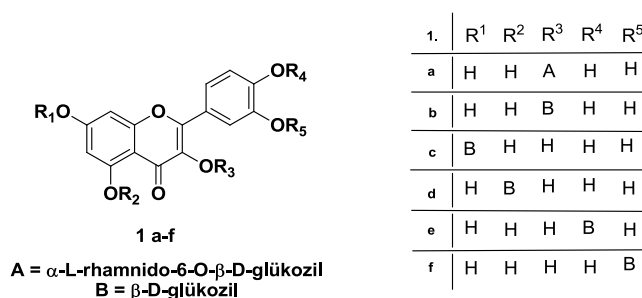
e) a fentiek alapján kézenfekvőnek látszott, hogy a rac.-flavanonból [(±)-**25**] könnyen nyerhető enolacetátjának [(±)-**34**] viselkedését is TTN vagy PIDA TMOF-ben, illetve jégcetben végzett oxidáció során megvizsgáljuk. A szobahőmérsékleten TMOF-ben kat. mennyiségű HClO₄ jelenlétében végzett átalakításokat HPLC-vel követve, megállapítottuk, hogy a rac.-flavanon (**25**) enol-metilétere (**26**) esetében tapasztalt gyűrűszükülés teljes mértékben visszaszorult és mindkét reagenssel jó termeléssel izoflavon (**31**) (TTN: 79%,

PIDA: 81%) keletkezett. Jégecetben pedig a flavon (**29**) (TTN: 82%, PIDA: 79%) volt a főtermék. Kvantum kémiai számításokkal (HF és DFT) alátámasztottuk a feltételezett szomszédcsoport részvétellel lelátásdó reakció az alábbi ábrán vázolt mechanizmusát.

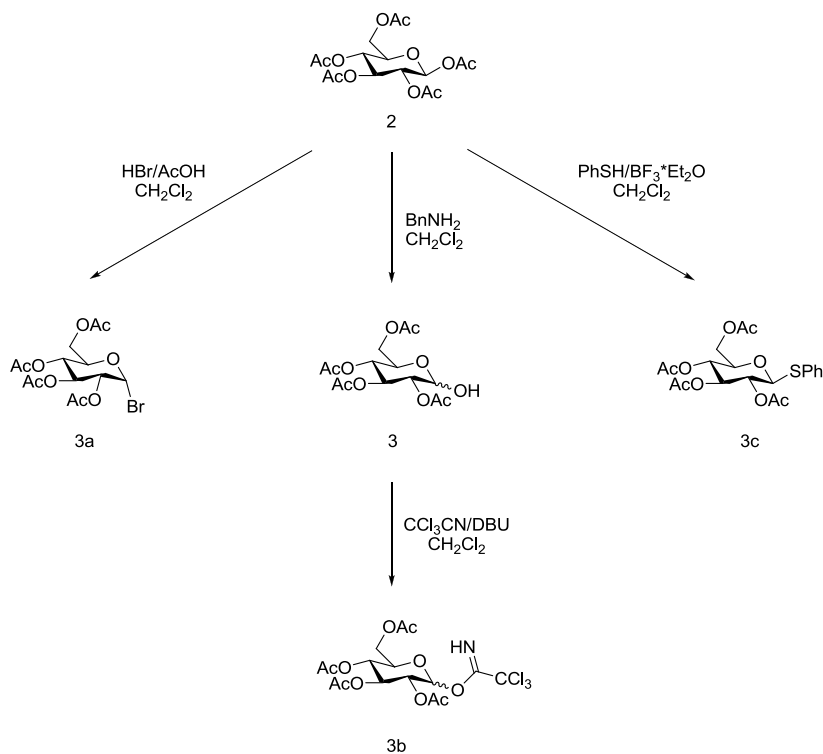

2) Potenciálisan antioxidáns hatású rutinszármazékok szintézise

A *Rutascorbin*® hatóanyaga, mint ismertes a rutin (**1a**) nevű flavanolglikozid. E molekula cukorrészét a C-3 helyzetű hidroxilcsoporthoz kapcsolódó diszharid, β -D-rutinozid (α -L-rhamnózidó-6-O- β -D-glükóz) képezi. Rusznák és a Nobel-díjas Szent-Györgyi ismerték fel [9], hogy e vegyület szabad gyökkfogó tulajdonságnak köszönhetően jelentősen csökkenti a hajszálerek törékenységet. E vegyület hatás-szerkezet összefüggésének vizsgálata során először arra voltunk kíváncsiak, hogy a rutin cukorrészéből az α -L-rhamnózt elhagyva, a visszamaradó kvercetin-3-O- β -D-glükózid (**1b**) és regioizomer C-7-, C-5-, C-3' és C-4'-O-kvercetinglükozidok (**1c-f**) megőrzik-e a rutin (**1a**) antioxidáns tulajdonságát.

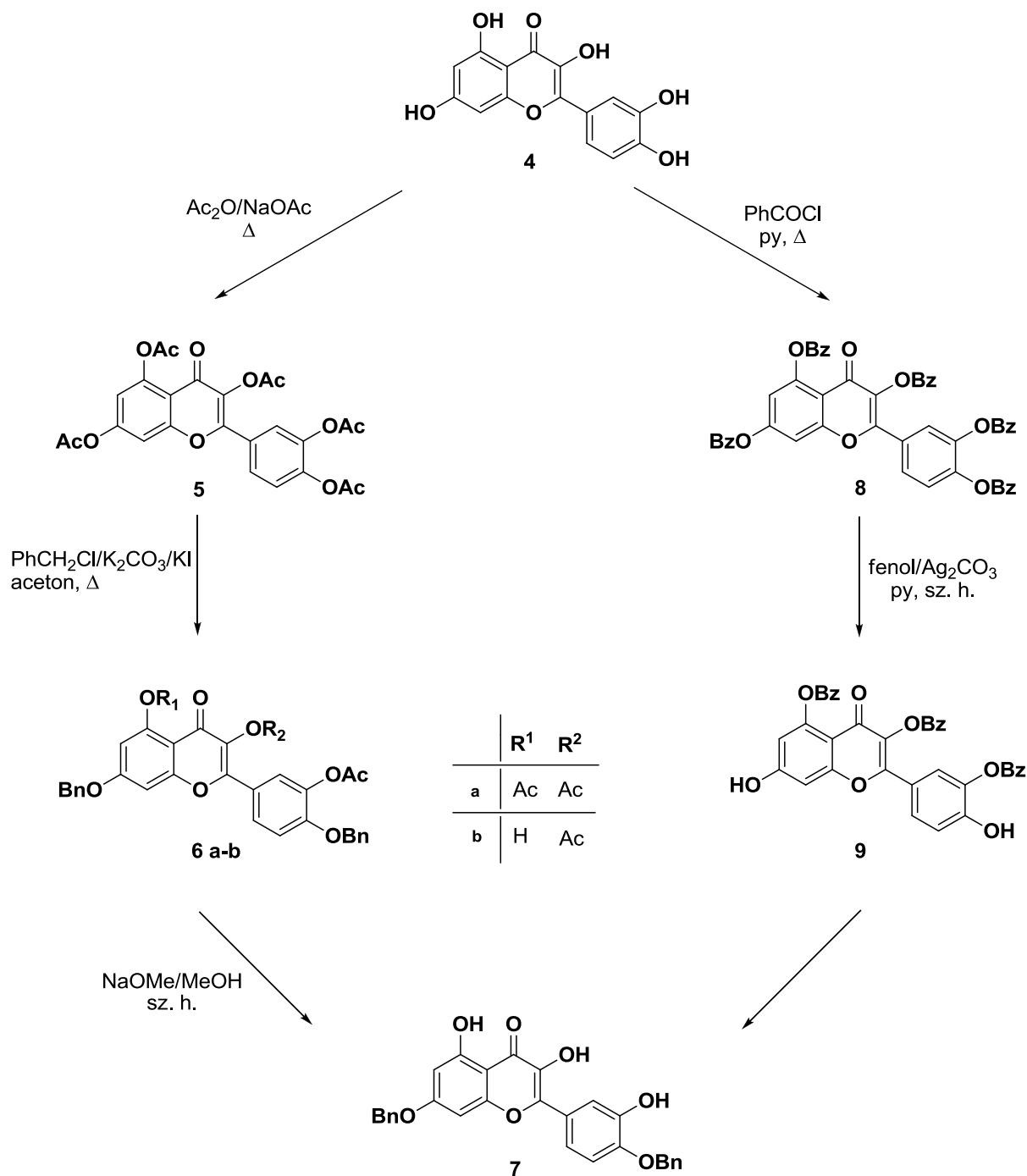

E vegyületeket a megfelelően védett kvercetin glükozilezésével állítottuk elő. Glükózil donorokat; a tetra-O-acetil- α -D-glükopiranozil-bromidot (**3a**) a tetra-O-acetil- α/β -D-glükopiranozil-triklóracetimidátot (**3b**) és a tetra-O-acetil- β -D-glükopiranozil-tiofenolt (**3c**) a pentacetil- β -D-glükózból (**2**) az irodalomban leírt úton [10] állítottuk elő.

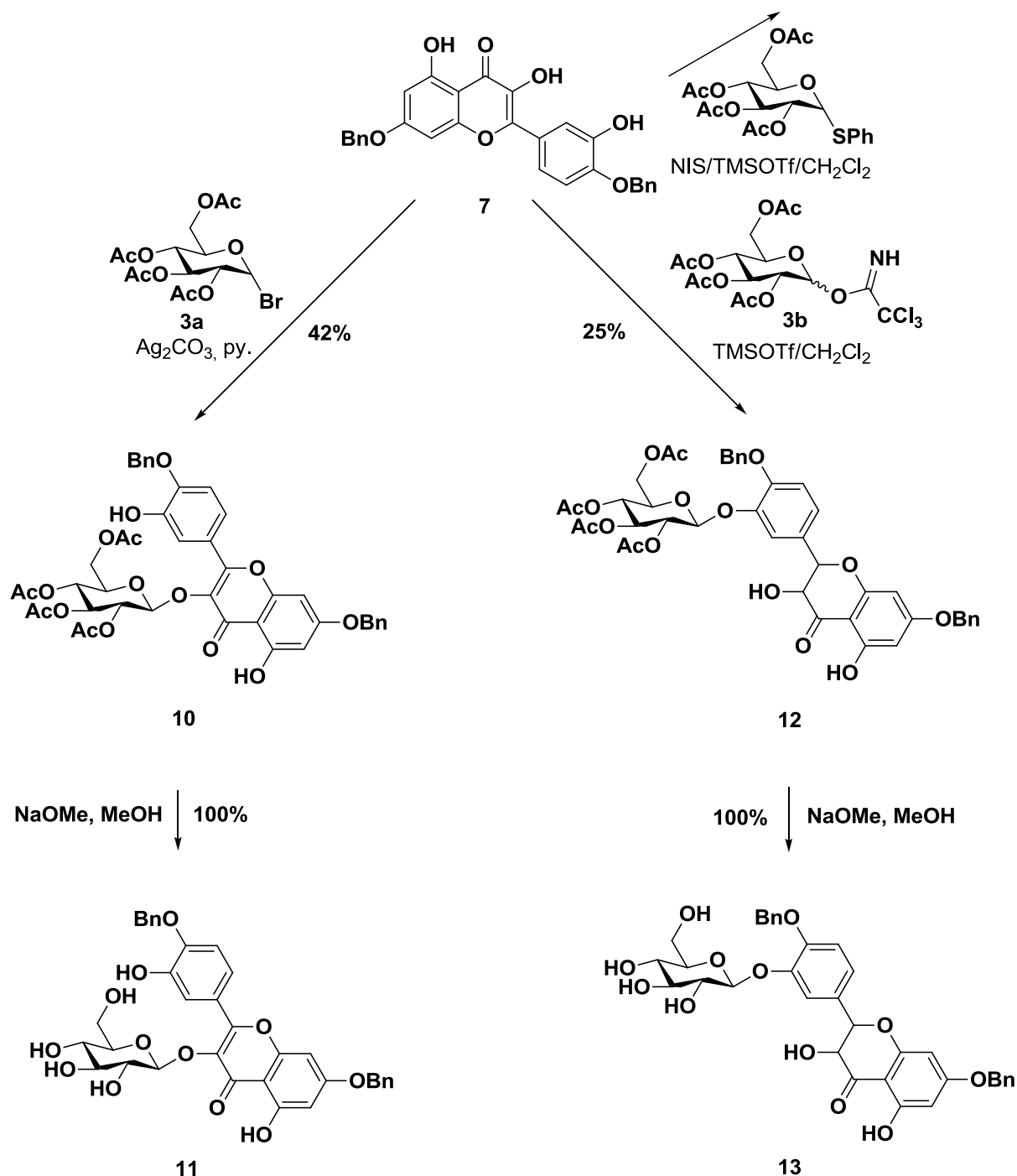

A megfelelő glükozil aceptor is az irodalomban leírt módomból kvercetinből (**4**) két úton is előállítottuk. A kvercetinből (**4**) egyszerű acetilezéssel kapott peracetátjának (**5**) Jurd szerinti [11] benzilezésével fő termékként a 7,4'-dibenzil-3,3',5-triacetil-kvercint (**6a**) (39%), a 7,4'-dibenzil-3-acetil-kvercetin (**6b**) (<5%) mellett kaptuk meg. A **6a** Zeplén-féle elszappanosítása a 7,4'-dibenzil-kvercint (**7**) szolgáltatta. Ezt a vegyületet a kvercetin perbenzoátjából (**8**) Nógrádi és mtsai [12] által közölt transzacetilzest követő benzilezéssel (**8** → **9** → **7**) is előállítottuk.

Az így nyert glükózil aceptor (7) tetra-O-acetil- α -D-glükopiranozil-bromiddal (3a) vízmentes piridinben AgCO_3 jelenétében reagáltattuk. Ilyen körülmények között a kvercetin legsavasabb OH csoportja ($\text{pK}_{\text{C-3}} = 9.60 > \text{pK}_{\text{C-3'}} = 9.12$) reagál a piridinnel és a keletkező anion $\text{S}_{\text{N}}2$ reakcióban kapcsolódik a glükózil donorból (3a) az Ag^+ -ion hatására keletkező a C-2 acetoxicsoport által stabilizált karbenium-ionhoz.

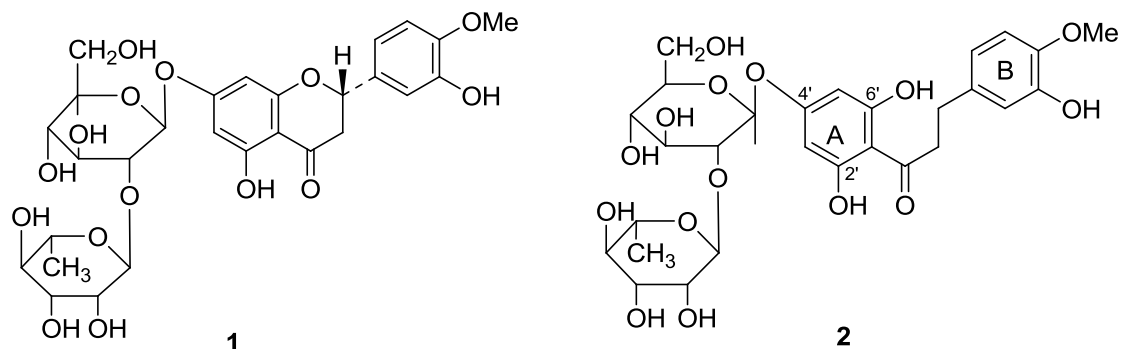
A β -glükózidos kötés kialakulását a kapott vegyület (**10**) NMR szinképe ($^3J_{1',2''} = 7.65 \text{ Hz}$) igazolta. E vegyület Zemplén-féle dezacetilezése a 3- β -D-O-glükózil-7,4'-dibenzilkvercetinhez (**11**) vezetett, melyből katalitikus hidrogénezéssel a benzil

védőcsoportok eltávolítása után a 3- β -D-O-glükozilkvercetint (**1b**) kaptuk meg. A 7,4'-dibenzil-kvercetinnak (**7**) **3b** trikloracetimidáttal, TMSOTf promóter jelenlétében vízmentes diklórmetánban -20°C végzett glükozilezése a megfelelő 3'-O- β -D-glükozid tetraacetátot (**13**) adta, melyből a Zemplén-féle elszappanosítást követő debenzilezéssel (**12** $\rightarrow$ **13** $\rightarrow$ **1f**) 3'- β -D-glükozilkvercetint kaptuk meg. Meg kell említeni, hogy a tetra-O-acetil- β -D-glükopiranozil-tiofenollal (**3c**) NIS/TMSOTf promóter jelenlétében végzett glükozilezés (**7** + **3c** $\rightarrow$ komplex reakcióelegy) sikertelen volt.

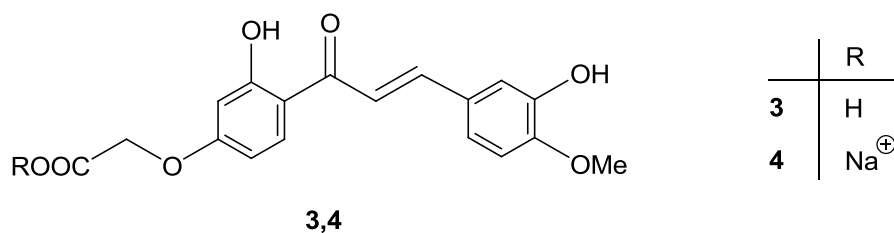
Az **1c-e** regioizomerek előállítására munkaerő hiányában már nem került sor. Magyar né Jeszenszki Erzsébet vegyésztechnikus alkalmazását 2013.06.30-án a kormányrendelet alapján ugyanis meg kellett szüntetnünk.

3) Kalóriamentes mesterséges édesítőszer előállítása

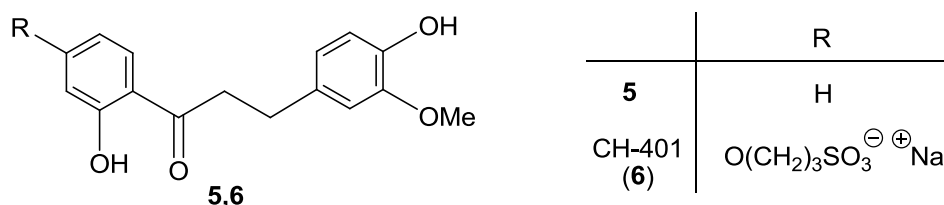
Különböző citrus növények (narancs, grapefruit) héjában található neoheszperidinből (**1**) két lépésben nyerhető a neoheszperidin-dihidrokalkon származék [NDHC, (**2**)] számottevően édesebb, mint a szacharóz és egyáltalán nem toxikus, csekély utóíze és kisfokú ún. hűtő hatása van [13].

A NDHC (**2**) szerkezet-hatás összefüggés (structure-activity relationship, **SAR**) vizsgálata kapcsán az 1960-as évek végén a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) Szerves Kémia Tanszékén is intenzív kutató munka kezdődött meg e területen. Farkas és mtsai elsőként ismerték fel, hogy a NDHC (**2**) édes ízét, sem a vízoldhatóságát biztosító β -D-neoheszperidozil csoportnak karboximetillel történt helyettesítése, sem pedig az A-gyűrűn a C-6' helyzetű hidroxil csoportjának elhagyása számottevően nem változtatta meg [14]. Ugyanakkor az így nyert dihidrokalkon származék (**3**) nátriumsójának (**4**) a termikus és – vizes oldatban széles pH tartományban – stabilabbnak bizonyult.

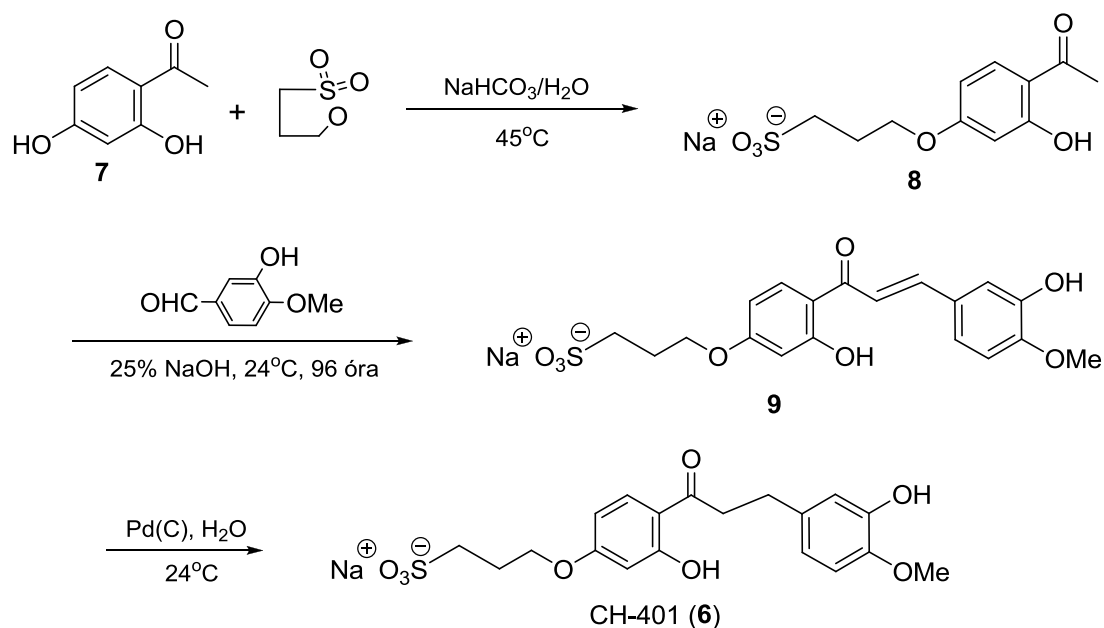

A **4** szerkezetű molekula édes ízeért a 2'-hidroxidihidrochalkon része (**5**) a felelős és e szerkezeti elemet tartalmazó vegyületek (kb. 150 db) közül a kedvező szenzorikus és toxicitási tulajdonságai alapján végül a CH-401 jelű molekula (**6**) került kiválasztásra.

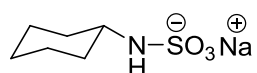
Szintézisét szabadalommal védett úton a kereskedelemben könnyen hozzáférhető rezacetofenonból (**7**) kiindulva oldottuk meg, melyet a Chinoiban fél-üzemi léptékben is optimalizáltuk [15].

A szintézis első lépésben rezacetofenonból (**7**) a Shell által forgalmazott propánszultonnal (propánszultonsav- δ -lakton) lúgos vizes oldatban végzett regioszelektív alkilezéssel 72%-os nyeredéssel a **8** acetofenonszármazékot állítottunk elő, melyet izovanillinnel kondenzálva a megfelelő *transz*-chalkont (**9**) kaptuk meg. Ebből 10%-os Pd(C) jelenlétében enyhén lúgos vizes oldatban hidrogénezve 60%-os hozammal a CH-401 (**6**) keletkezett.

CH-401 (6) vízben jól oldódik (1,66 g/100 ml desztillált vízben) és 1%-os szacharóz oldatnál 1500 ($\pm$ -300)-szor édesebb [15], de a koncentráció növelésére az édes íze már nem fokozódik. Az élelmiszerek széles körében végzett vizsgálatok – a kávé kivételével – előnyös alkalmazhatóságáról tanúskodtak. Az édes íz kialakulása – akárcsak a NDHC (2) esetében lassabb, mint a szacharóznál, ugyanakkor kissé tapadós, azaz nem tűnik el azonnal, valamint néhány készítményben halvány ún. mentolos utóíz is tapasztaltak. A CH-401 és NDHC édesítő hatását összehasonlítva a szacharózzal édesített tea, citromlé, gyümölcsbor, valamint narancs ital ízével, megállapítható, hogy a szacharózzal édesített italok kivétel nélkül nagyobb közkedveltségnek örvendnek. Ennek oka feltehetően az, hogy az utóbbiak „természetes ízét” már megszoktuk, de az sem zárható ki, hogy a CH-401 és a szacharóz nyelvünk nem azonos íz receptorához kötődik, és így nem ugyanazt az érzetet kelti, mint amit már évezredek alatt megszokhattunk. A CH-401 szenzorikus tulajdonsága a szacharózzal különböző koncentrációkban együttes alkalmazva számottevően javult és így jó minőségű csökkentett kalóriájú élelmiszerek készítésére nyílt lehetőség.

A CH-401 kiváló toxikológiai tulajdonságai ($LD_{50} > 1\text{g}/\text{testsúly kg}$) mellett nem mutatott hatást a központi idegrendszerre, szív-és keringési rendszerre és a vércukorszintre. Jóllehet a molekula szabadalmi oltalmat kapott számos országban, így USA-ban, Angliában, Franciaországban, Szovjetunióban stb. is, a bevezetésére azonban már nem került sor. A ciklamáttal (10) kapcsolatos alaposabb vizsgálatok kiderítették, hogy a rákkeltő tulajdonságról közöltek hamisak, ezért a nemzetközi édesítő piac érdeklődése a CH-401 molekula iránt is megszűnt.

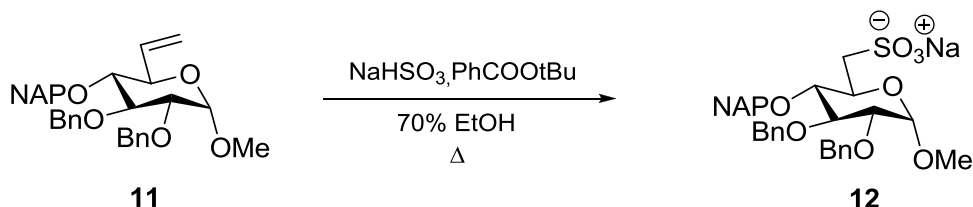

10

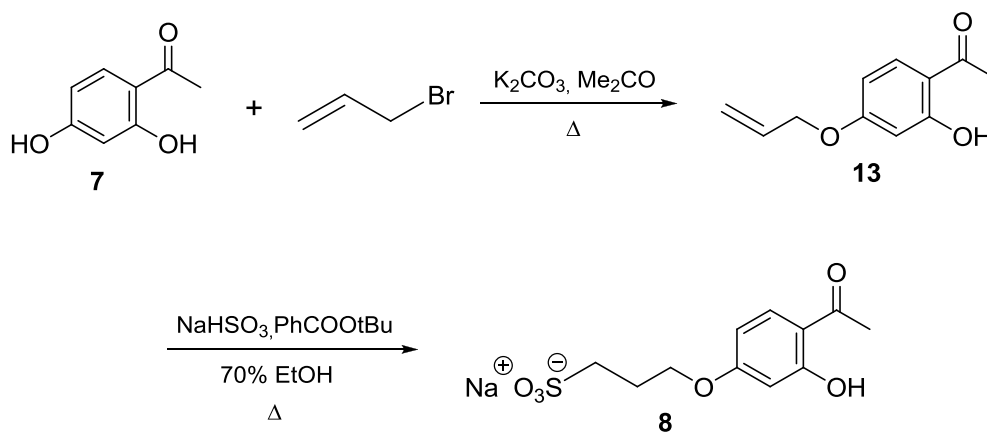
A CH-401 bevezetését a fentiek mellett jelentősen hátráltatta még az is, hogy a Shell a propán-szulton ipari gyártását a karcinogén hatása (erős alkilező szer O-, S- és N-nukleofilekre) miatt éppen ebben az időben meglehetősen nagy „reklám” mellett szüntette meg.

Ezen előzmények alapján kutatási munkánk célja az volt, hogy (i) a propán-szulton helyettesítésére új, lehetőleg szabadalommal is védhető szintézist dolgozzunk ki, (ii) a Pd(C) jelenlétében végzett hidrogénezést, kevésbé tűz- és balesetveszélyes módon oldjuk meg, (iii) újabb CH-401 analógok előállításával kedvezőbb szenzorikus tulajdonságú vegyületekhez jussunk, melyek további információt adnak az izovanillinek édes ízének molekuláris hátteréről.

(i): A Debreceni Egyetem Szerves Kémiai Tanszékén működő MTA Szénhidrátkémiai Kutatócsoportjában a véralvadás gátló heparinszármazékok szintézise kapcsán Lipták András akadémikussal együttműködve a közelmúltban metilénszulfonsav csoportot tartalmazó szénhidrátszármazékok előállításával behatóan foglalkoztunk [16].

Ezt a funkciós csoportot Yoshikawa és mtsai által közölt módon [17] 70%-os vizes etanolban, t-butilbenzoilperoxid jelenlétében vinil csoporton nátrium-biszulfittal végzett gyökös addícióval alakítottuk ki (**11** → **12**). A reakció feltételezett mechanizmusa alapján kézenfekvőnek látszott, hogy e módszer fenolok allil-éterére is kiterjeszhető. Valóban így a fenil-allil-éteréből regioszelektív addícióban főtermékként a kívánt 3-szulfopropil-aril éter nátrium sója keletkezett. Ezt követően rezacetofenonból (**7**) vízmentes acetonban izzított kálium-karbonát jelenlétében allil-bromiddal a **13** allil éterét állítottuk elő, melynek NaHSO₃-al t-butilbenzoilperoxid jelenlétében végzett reakciója jó hozammal (58%) a már kezünkben lévő 2-hidroxi-4-szulfopropiloxiacetofenon nátrium sójával (**8**) minden tekintetben megegyező vegyületet adta.

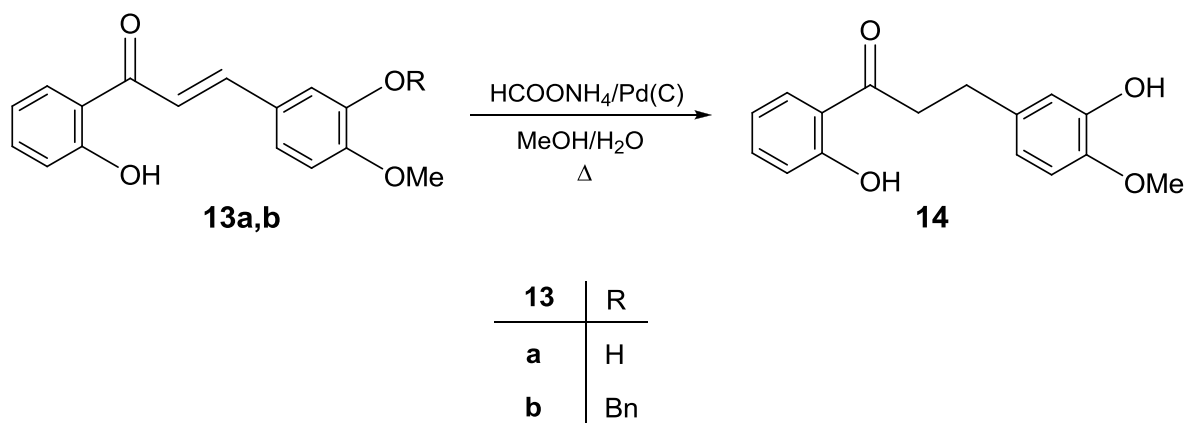

Mínt hogy az irodalomkutatásunk szerint e vegyületet ezen az úton még nem állították elő, így munkánk első célját sikerült elérni.

(ii): A CH-401 (**4**) szintézisének záró lépése a **9** *transz*-kalkonszármazék 10%-os Pd(C) jelenlétében, 1 atmoszféra nyomáson és szobahőmérsékleten végzett kemoszelektív hidrogénezése, melynek ipari körülmények közötti megvalósításakor a hidrogénnel végzett munkálatokra vonatkozó tűz- és balesetvédelmi előírásokat kell betartani. Ez meglehetősen költséges (ilyen művelet csak erre a célra létesített üzemben végezhető el!). Az 1970-es évek

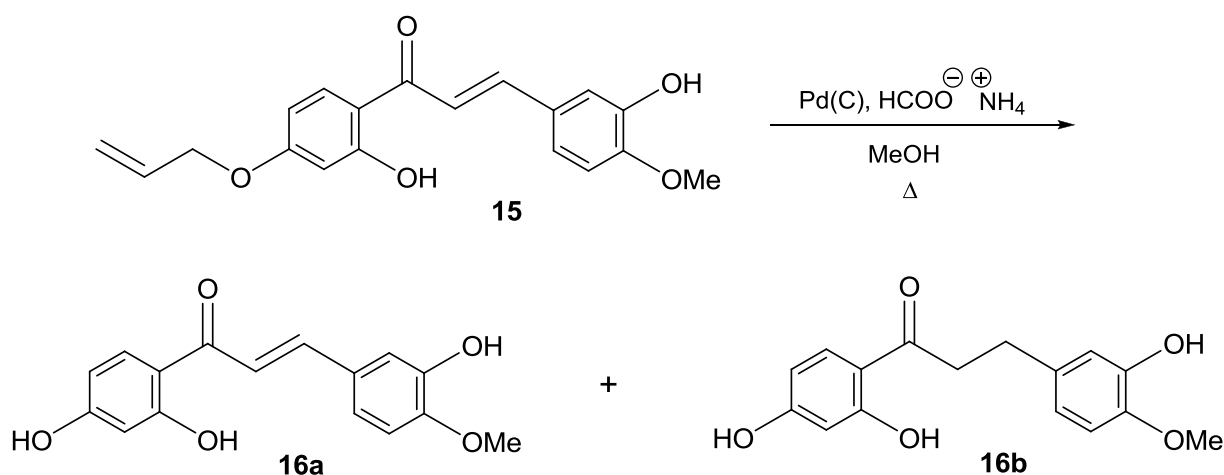
elején már számos közlemény jelent meg az ún. katalitikus transzfer hidrogénezésről, melynek során pl. a Pd(C) katalizátor jelenlétében pl. ciklohexénről vagy izopropil-alkoholról jó termeléssel hidrogén transzfert valósítottak meg [18]. A hangyasav ammónium [19] és trietilammónium sójának [20] hidrogéntranszfer tulajdonságát vizsgálva azt is megfigyelték, hogy Pd(C) jelenlétében az α,β -telítetlen karbonil csoportot tartalmazó vegyületek redukációjakor nagy szelektivitással csak a szén–szén kettős kötés redukálódik. Így pl. izoflavonokat jó termeléssel a megfelelő izoflavanonokká tudták redukálták [21].

Úgy gondoltuk, hogy érdemes lenne ezt a módszert a 2'-hidroxi-kalkonok esetében is kipróbálni. A 2',3-dihidroxi-4-metoxikalkon (**13a**) redukciója 10%-os Pd(C) és 4 mólekvivalens ammónium-formiát jelenlétében a metanol forráspontján gyorsan (90 min.) lejátszódott, és mint azt a TLC vizsgálatok mutatták egy termék keletkezett. Ezt kristályos formában (op.: 104°C) 25%-os termeléssel izoláltuk. E vegyület $^1\text{H-NMR}$ vizsgálata egyértelműen azt mutatta, hogy a kívánt **14** dihidrokalkon került a kezünkbe. Hasonló körülmények között a **13b** *transz*-kalkonból azonban két termék kaptunk, melyeket oszlopkromatográfiás elválasztásuk után, $^1\text{H-NMR}$ színeképük alapján **13a** *transz*-2'-hidroxi-kalkonként (31%) és a **14** 2',3-dihidroxi-kalkonként (21%) azonosítottuk.

Ez arra utalt, hogy az ammónium-formiát, mint hidrogén transzfer ugyan nagy szelektivitással redukálta az α,β -telítetlen karbonil csoport szén–szén kettőskötését, de nem mutatott szelektivitást a közismerten hidrogenolitikusan könnyen hasítható benzil csoporttal szemben, azaz ez gyorsabban hasadt le, mint ahogy az α,β -helyzetű kettőskötés telítődött. Talán nem érdektelen megjegyezni, hogy az ammónium-formiátot nátrium-formiáttal helyettesítve hasonló körülmények között a **13a** *transz*-kalkon esetében nem tapasztaltunk semminemű átalakulást. Figyelembe véve, hogy a CH-401 (**4**) C-4' helyzetű 3-szulfopropiloxi csoportját a fent említett módon alliloxi csoportból kívántuk kialakítani, ezért megvizsgáltuk, hogy e csoport szén–szén kettőskötése mutat-e szelektivitást a hidrogéntranszfer reakció körülményei között.

E vizsgálatokhoz az (*E*)-2',3-dihidroxi-4'-alliloxi-4-metoxikalkont (**15**) rezacetofenon-4-alliléterből (**13**) izovanillinnel végzett lúgos kondenzációval állítottuk elő. E vegyületet a fenti körülmények között redukálva igen érdekes eredményt kaptunk. A 71% hozammal kapott főterméket ¹H-NMR színképe alapján a **16a** *transz*-kalkonként azonosítottuk. A 27% hozammal kapott másik vegyület pedig a **16b** dihidrokalkon származék volt. Ez azt mutatta, hogy a *transz*-kalkon α,β-helyzetű kettőskötés kötés a várákozásunknak megfelelően ugyan, de csak csekély mértékben redukálódott, ugyanakkor a C-4' helyzetű alliloxi csoport, C-4' hidroxi csoportot hátrahagyva eltűnt a molekulából. Ez igen meglepő eredmény volt, mert pl. az allil-feniléterből ilyen körülmények között kizárólag a megfelelő propil-feniléter keletkezett.

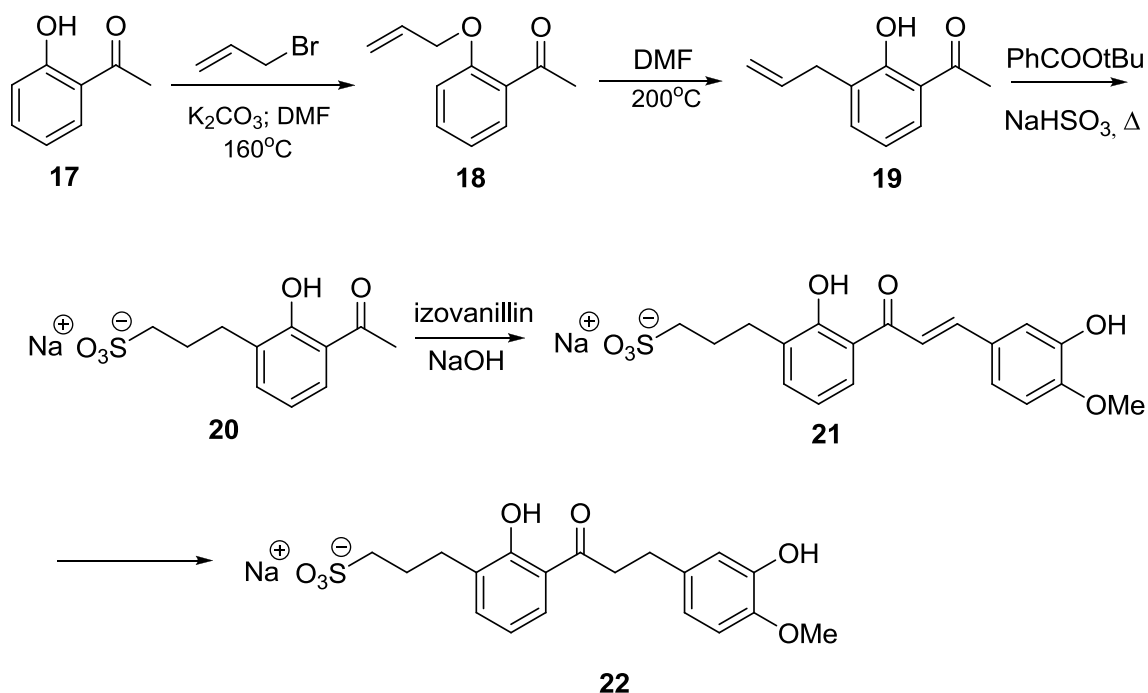

A meglepő átalakítás okának felderítésére megvizsgáltuk, hogy a rezacetofenon-4-allilétere (**13**) ilyen körülmények között hogyan viselkedik. A redukciója során, mint azt a reakció vékonyrétegkromatográfias követése is mutatta, az allil csoport lehasadt és a rezacetofenon (**7**) keletkezett. Ennek az oka feltehetően az, hogy az alkalmazott kereskedelemben kapható Pd(C)-ben, ha kis mennyiségben is, de Pd(II)-ionok is voltak(lehetnek) és ezek hatására az irodalomból már jól ismert ún. Pd-katalizált allil- → vinil-éter izomerizáció játszódott le [21], majd az utóbbi a víz nyomok hatására már könnyen lehasad. A fenti eredmények egyértelműen azt mutatják, hogy az α,β-helyzetű kettőskötés redukcióját 3-szulfopropiloxi csoport jelenlétében (**9** → **6**) kell megoldani. A reakció optimalizálására irányuló kísérleteink folyamatban vannak.

(iii): Az eddigi tapasztalataink alapján kezdtük meg a CH-401 (**6**) rokon vegyületeinek előállítását. A további hatás-szerkezet összefüggések feltárásához úgy gondoltuk, érdemes megvizsgálni, hogy miként változik a CH-401 (**6**) molekula szenzorikus tulajdonsága, ha a vízdoldhatóságért felelős 3-szulfopropiloxicsoport helyzetét és (vagy) az aromás gyűrűhöz való kapcsolatát is megváltoztatjuk.

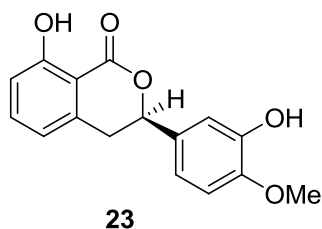

A 2-hidroxi-acetofenonból (**17**) indultunk ki, melyet az irodalomban leírt módon a 2-hidroxi-3-allil-acetofenonná (**17** → **18** → **19**) alakítottuk át és így az oxigént „elhagyva” rövidítettük az oldalláncot (S-C-C-C-O- → S-C-C-C-). Ebből az acetofenon származékából is nátrium-biszulfittal, t-butilbenzoiilperoxid jelenlétében végzett reakcióban jó nyeredékkal a kívánt 2-hidroxi-3(3-szulfopropil)acetofenon-nátriumsóját (**20**) kaptuk meg. A szintézis következő lépésében a **20** acetofenont lúgos közegben izovanillinnel kondenzálva a *trasz*-**21** kalkonszármazékot kaptuk meg, melynek 10% Pd(C) jelenlétében hidrogénnel végzett reduk-

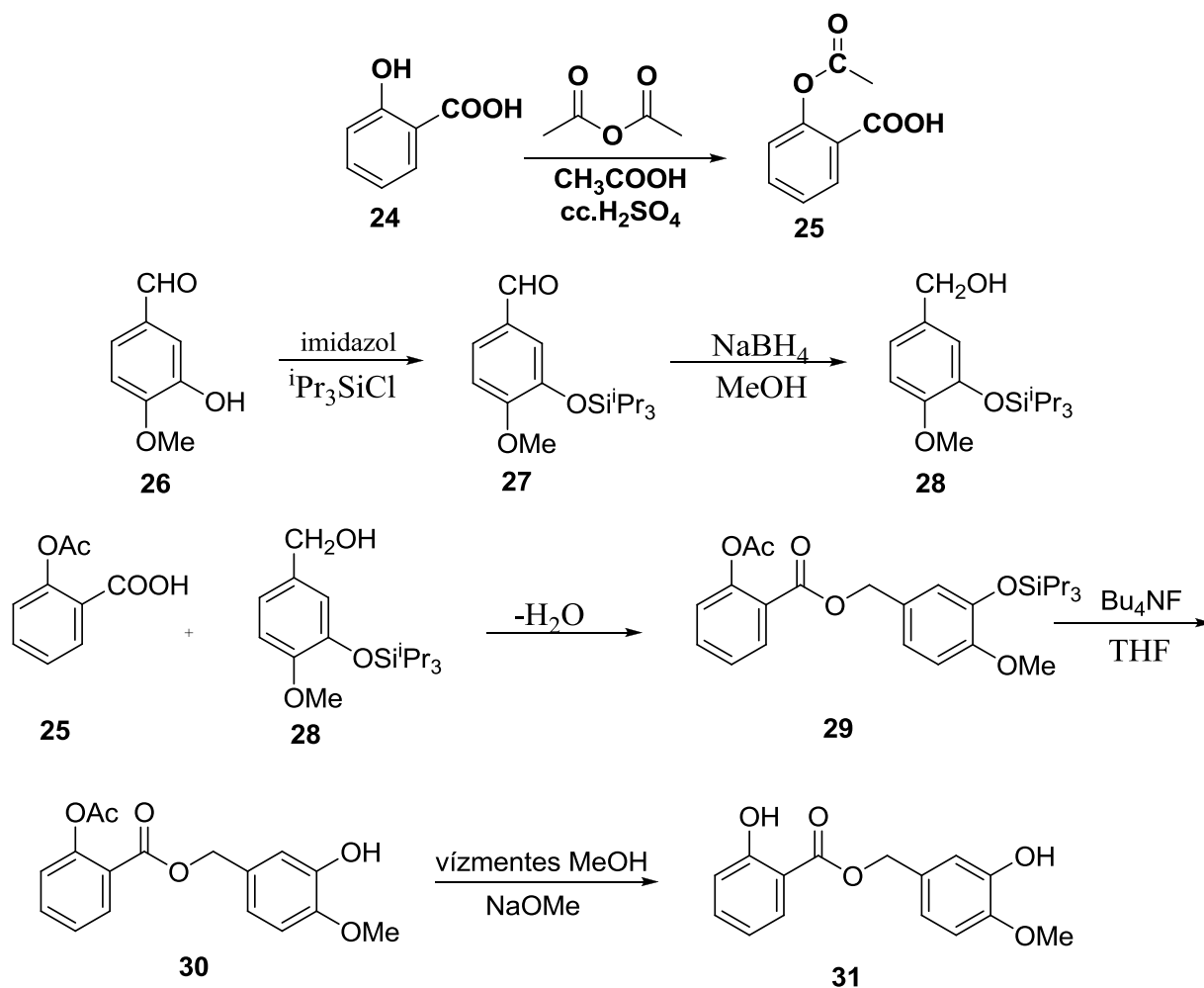
ciója a kívánt **22** dihidrokalkonszármazékhoz vezetett, amely azonban meglepő módon íztelen vegyület volt.

Megkezdtuk a CH-401 (**6**) molekula karbonil csoportjához α -helyzetben lévő CH_2 csoportjának oxigénre való cseréjére irányuló kísérleteinket is. E változtatás háttérében az áll, hogy a *Hydrangea acrophylla*-ból izolált [22] (+)-3(R)-fillodulcin (**23**) mintegy ezerszer édesebb a szacharóznál.

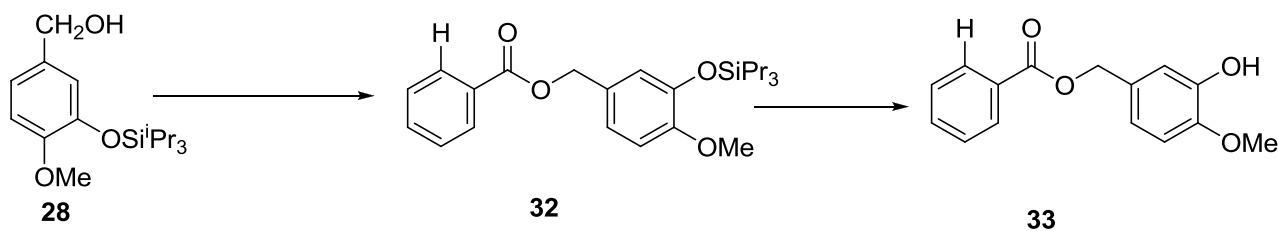
A CD vizsgálataink alapján e vegyületről azt is tudjuk, hogy az heterogyűrűjének abszolút konformációja (*P-helicitású*) meghatározó szerepet tölt be az édes ízének kialakulása szempontjából, hiszen az enantiomerje [(-)-3(S)-**23**] íztelen molekula [23]. Ezen adatok

ismeretében szalicilsavból (**24**) és izovanillinből (**26**) kiindulva hatlépéses szintézissel a CH-401 (**6**) édes ízét okozó dihidrokalkon (**14**) **31** rokon szerkezetű vegyületét az alábbi séma szerint állítottuk elő.

Első lépésben a szalicilsavból (**24**) ecetsavanhidriddel acetilszalicilsavat (**24** $\rightarrow$ **25**) állítottunk elő, majd ezt a izovanillinből (**26**) két lépésen nyert 3-tri(izopropil)zililoxi-4-metoxibenzil-alkohollal (**28**) a Mitsunobu reakció [24] körülményei között kapcsoltuk és 50% hozammal jutottunk a **29** észterhez. A védőcsoportok eltávolítása után a reakciókörülmények optimalizálását követően a kívánt **31** szalicilsav-észter származékot kaptuk meg.

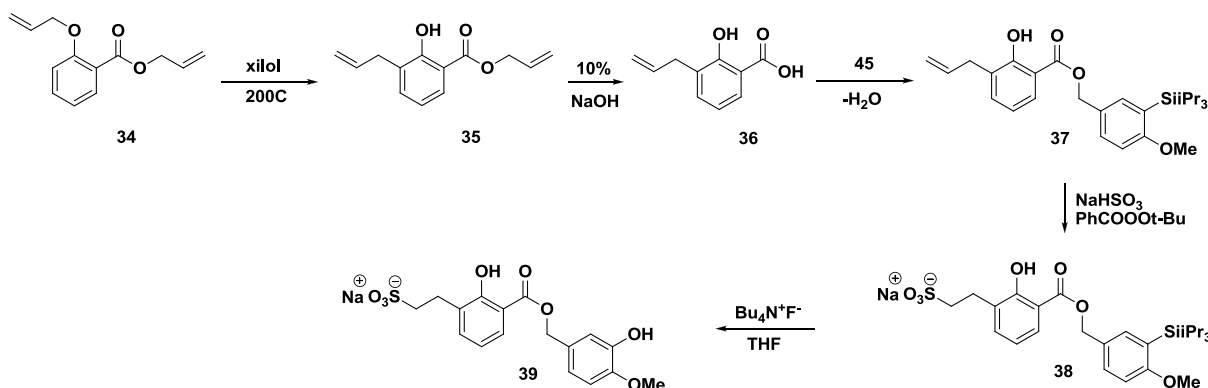
A másik származékhoz, a (4-metoxi-3-hidroxi) benzilalkohol benzoáthoz (**33**) pedig a 4-metoxi-3-[tri(*i*-propil)zililoxi] benzil-alkohol (**28**) benzoilezését követő deszililezéssel (**28** $\rightarrow$ **32** $\rightarrow$ **33**) jutottunk.

Egyik vegyület (**31**, **33**) sem oldódott vízben, ezért e molekulák 5mg-os mintáit 0.5ml 96%-os alkoholban oldottuk, majd desztillált vízzel opálosodásig hígítottuk (4ml) és így végeztük el az ízelelési próbát.

Meglepő módon a **31** szerkezetű CH-401 analogont íztelennek, míg a **33**-t enyhén édes ízűnek találtuk. Az utóbbi esetben azonban egyértelműen nem zárható ki, hogy az enyhe édes íz az etil-alkohol jelenlétével kapcsolatos. E meglepő eredményt azonban úgy is értelmezhetjük, hogy **31** esetében – eltérően a CH-401 (**6**)-tól – a *peri*-helyzetű fenolos hidroxil csoport nem az észter karbonil csoportjával, hanem az összekötő elemként szolgáló oxigénjével alakítja ki a hattagú kelát gyűrűt, és ez akadályozza meg az édes íz receptorhoz való kötődését. Ennek hiányában már lehetőség van az ún. három pontos érintkezésre, és így a **33** benzoészter származék, ha enyhén is, de már édes ízű vegyület.

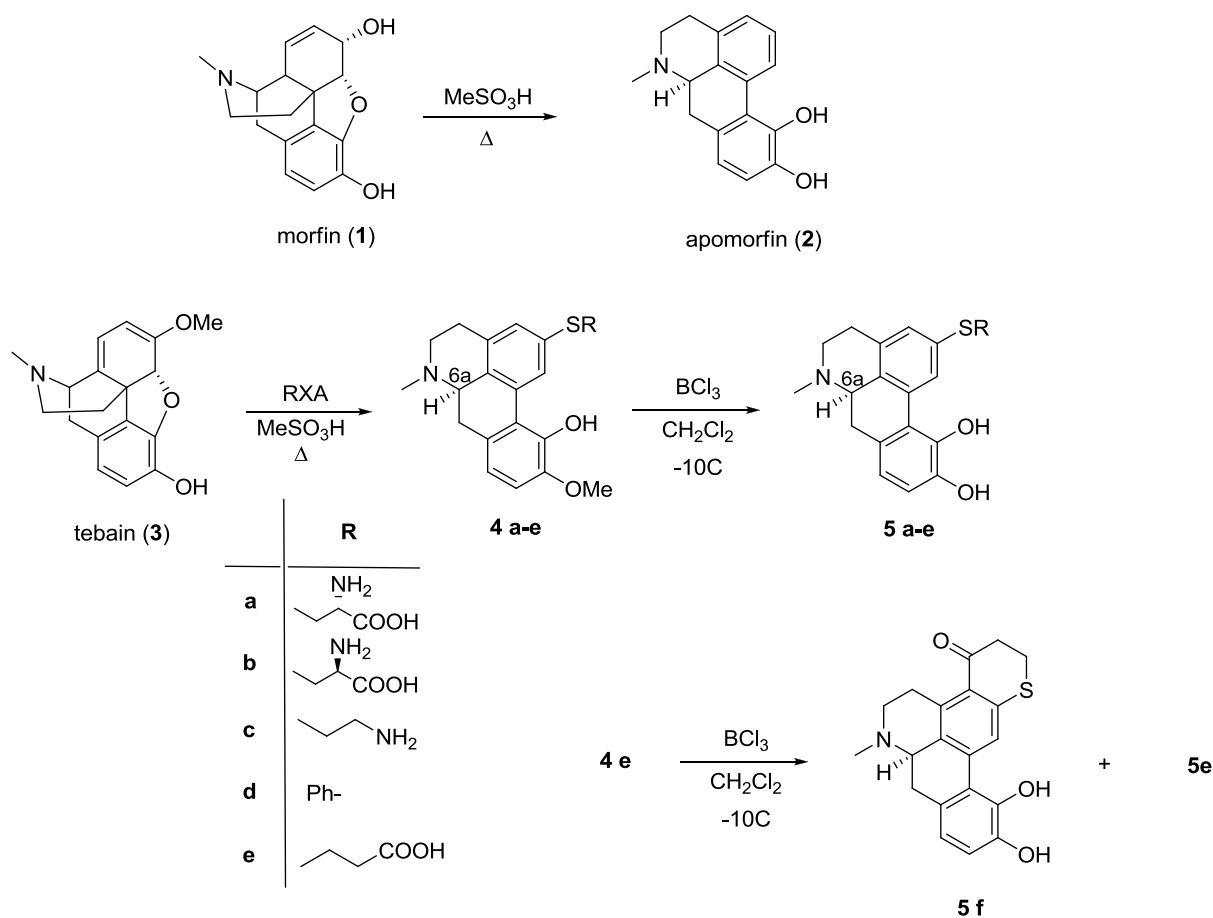
Ennek tisztázása érdekében előállítottuk a **31** víz oldható származékát (**39**).

A szalicilsav allil-észterének allil-éterét (**34**) szalicilsavból (**24**) jó termeléssel nyertük, majd xilolban 200°C-on melegítve Claisen átrendeződéssel a **35** C-allil származékká alakítottuk át, melynek lúgos hidrolízisével a 3-allilszalicylsavat (**36**) kaptuk meg. Ezt követően **36** savból Mitsunobu reakcióval 3-tri(izopropil)sziloxi-4-metoxibenzil-alkohollal (**28**) képzett a észterét (**37**) állítottuk el, melynek allil oldalláncából alakítottuk ki (**37** $\rightarrow$ **38**) a víz oldhatóságot biztosító 3-szulfopropil csoportot. A szintézis utolsó lépésében a szilil védőcsoport eltávolítása után az intenzíven édes CH-401 (**6**) szintén édes **39** rokon vegyületét kaptuk meg.

4) Potenciálisan biológiailag aktív O- és N-hetrociklusok szintézise

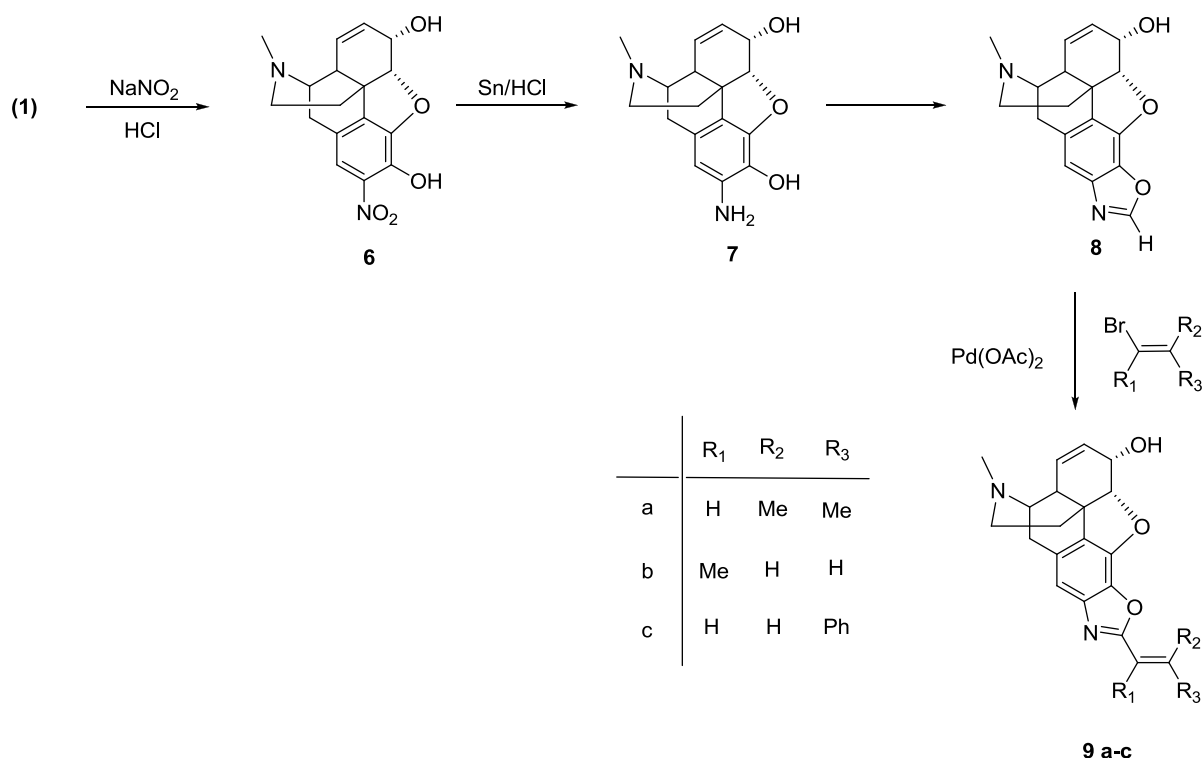
a) Közelmúltban vált ismertté, hogy a morfin (1) metánszulfonsavban melegítve dopamin agonista hatású apomorfinná (2) alakul át, melyet sikerrel használták a Parkinson-kór [25] és az impotencia [26] kezelésére. A tebain (3) a máknövény egyik olyan alkaloidja, amelynek nincs semmilyen hasznosítható biológiai hatása, ugyanakkor szerkezeti adottságai révén, elsősorban a C-gyűrűjének dién és enoléter jellege miatt Berényi és mtsai [27] alkalmasnak találták dopaminerg morfinán származékoknak az előállítására. E kutatásokba bekapcsolódva tebainból (3) kiindulva két lépésben új szubsztituált tioétert tartalmazó apomorfin származékokat (5a-g) állítottunk elő L-, D-cisztein, ciszteamin, tiofenol, 3-merkaptopropionsav, mint S-nukleofil jelenlétében.

A 3-merkaptopropionsavval végzett átalakítás során a kapott 4e apotebeinszármazék demetilézése során az 5e karbonsav mellett az 5f gyűrűzárt termék is keletkezett. E vegyületek figyelemreméltó dopaminerg hatást mutattak.

Neumeyer és mtsai [28] figyelték meg, hogy a morfin (1) tioazollal és oxazollal kondenzált morfinszármazékok nagy affinitást és szelektivitást mutatnak az ún. kappa receptorokon és ezáltal kedvezően módosítják a morfin farmakológiai tulajdonságát. Egy

egyszerű új szintézis utat dolgoztunk ki oxazol gyűrűvel kondenzált morfinszármazékok előállítására.

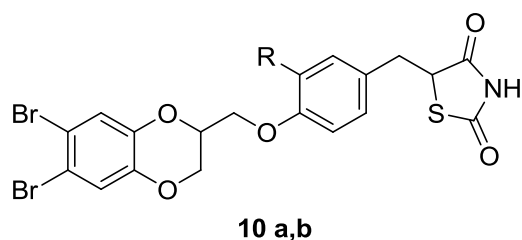

Az irodalomban leírt módon [29,30] morfínból két lépésben (**1** → **6** → **7**) 2-aminomorfint állítottuk elő, melyet trimetiortoforáttal melegítve a szubsztituátlan oxazolomorfint (**8**) kaptuk meg. Ebből Suzuki kereszt kapcsolással a **9a-c** származékokat jó termeléssel (50-60%) állítottuk elő. A vegyületek farmakológiai vizsgálata folyamatban van.

- b) A cukorbetegséget (*diabetes mellitus*) korunk egyik legsúlyosabb betegségeként tartják számon. A cukorbetegséget krónikusan megemelkedett vércukorszint jellemzi és a nyugati társadalmak népességének mintegy 6%-át érinti. Gyors terjedése miatt a 2010-es évek elejére becslések szerint a 220 millió főt is meghaladja. A betegség két fő típusra osztható: az egyes típusú cukorbetegség, az ún. inzulinfüggő *diabetes mellitus*, amit a teljes inzulinhiány jellemez és csak külső inzulin bevitellel kezelhető. A kettes típusú, vagy nem inzulinfüggő *diabetes* (NIDDM) cukorbetegség jellemzője az abnormális inzulin-kiválasztás, amely diétával, testmozgással és hipoglikémiás szerekkel tartható rendben. A cukorbetegség 90%-a NIDDM-ben szenved, így világszerte intenzív kutatások folynak újabb és hatékonyabb gyógyszerek kifejlesztésére. Ennek egyik legígéretesebb irányzata a májban lévő a glikogén lebontását katalizáló enzim a glikogén foszforiláz (GP) enzim szelektív gátlásán alapul.

A Debreceni Egyetem Szerves Kémiai Tanszékén Somsák László professzor irányításával folyó kutatásokba bekapcsolódva a közelmúltban számos 5-benzil-tiazolidin-

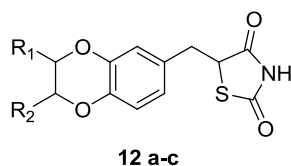
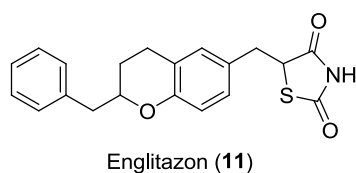
2,4-dion származék előállítását közöltük [31], melyek közül rac.-**10a** és -**10b** 1,4-benzodioxánszármazékok bizonyultak a leghatékonyabb GP inhibitoroknak.

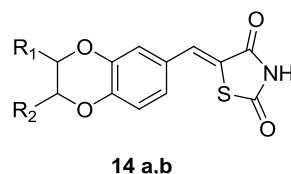
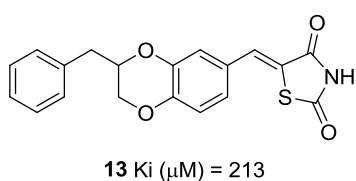
	R	Ki (μM)
a	H	12
b	OMe	80

A hatás-szerkezet összefüggések vizsgálatát folytatva, a Pfizer által jelenleg is forgalmazott antidiabetikum, az Enlitazon (**11**) nagyszámú akirális és királis analógját állítottuk elő. Az utóbbiakat racém formában és a sztereoizomerjeik elválasztásával nem foglalkoztunk.

A racémátok farmakológiai vizsgálata azt mutatta, hogy **12a** és **12b** 1,4-benzodioxán analógok közel azonos, de gyenge hatáserősségű GP inhibitorok. Az 1,4-benzodioxán gyűrűjükhöz kapcsolódó benzilcsoport elhagyása (**12a,b** → **12c**) aktivitás csekély növekedéséhez vezetett. Meglepő módon a **12b** kiralitásának részleges megszüntetése (**12a** → **13**) csekély hatás csökkenéssel járt, ugyanakkor **12a,b** kiralitásának teljes elvesztése – különösen a **12b** esetében – számottevő hatáserőnövekedést (**12b** → **14b**) okozott.

12	R ₁	R ₂	Ki(μM)
a	H	Bn	217
b	Bn	H	217
c	H	H	200

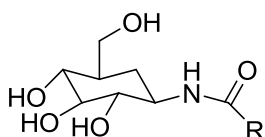

14	R ₁	R ₂	Ki(μM)
a	H	Ph-CH=	100
b	Ph-CH=	H	25

Mint ahogy sem a (*E*)-5-benzilidén-2,4-tioazolindion, sem a 2,4-tioazolindion 625 μM-os koncentrációban nem gátolta a GP enzim működését, ezért igen valószínű, hogy a **14a,b** molekulák az 1,4-benzodioxán részükkel nem a PG enzim aktív centrumához, hanem az ún. purin kötőhelyéhez kapcsolódva akadályozták meg a glikogén D-glukóz-1-foszfátta történő átalakulását.

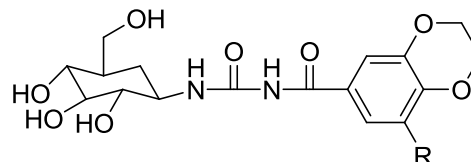
Ez alapján úgy gondoltuk, hogy nem lenne érdektelen e „farmakofór”-nak az enzim aktív centrumához, azaz a cukor kötőhelyhez való kötődését is megvizsgálni. Ezt e farmakofórnak β -D-glükózhoz, mint a GP enzim természetes inhibitorákhöz való kapcsolás tette lehetővé

Somsák professzor úr kutatócsoportjával együttműködve az *N*-2-naftoil- β -D-glükopiranozilamin (**15a**) [32] 1,4-benzodioxán analógjait állítottuk elő és azt találtuk, hogy közülük a leghatásosabb (**15b**) is a **15a**-nál egy nagyságrenddel gyengébb inhibitor.

15 a,b

	R	Ki(μ M)
a		9,7
b		85

16 a-e

	R	Ki(μ M)
a	H	0,71
b	OMe	2,40
c	Br	0,37
d	I	0,94
e	Me	0,50

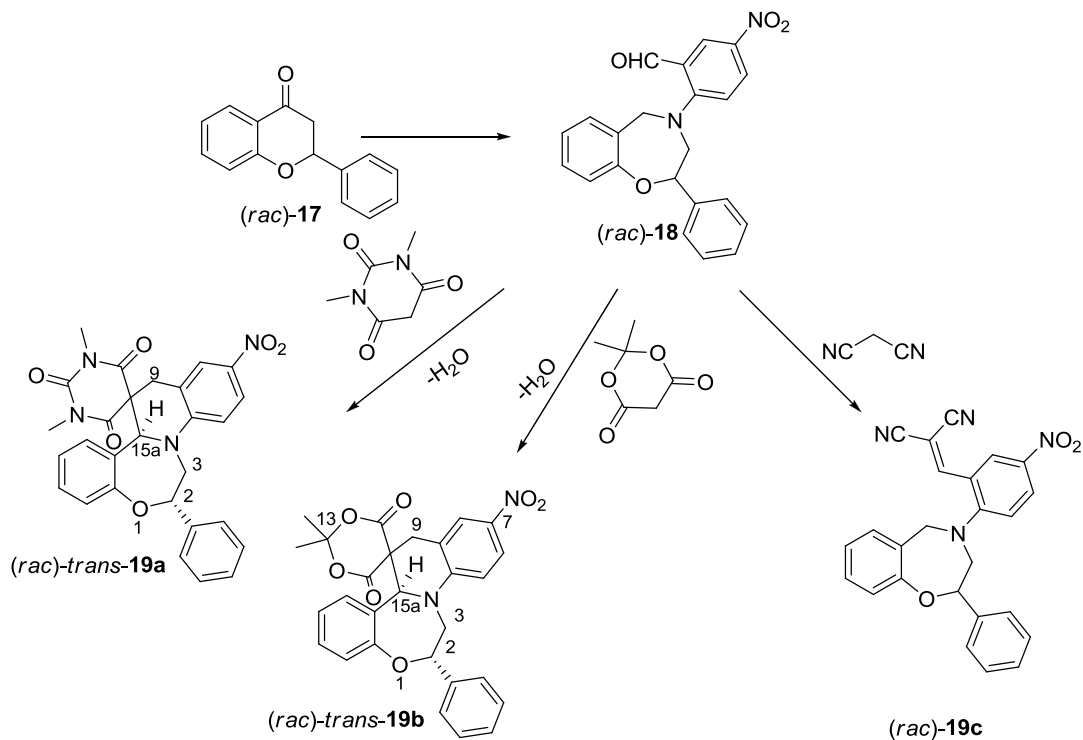
A karbamoil sorban már sokkal jobban áll a helyzet, mivel a *N*-2-naftoil-*N'*- β -D-glükopiranozil-karbamidnál (**16a**) [33] hatékonyabb molekulát [**16c** ($K_i=0.37\mu$ M)] találtunk. E vegyület szabadalmazhatóságáról csak a toxikológiai vizsgálatok lezárása után lehet, és érdemes beszélni, de az már ma is bizonyos, hogy e vegyület építőkövei (D-glükóz, 1,4-benzodioxán) a természet által is jól ismert *O*-heterociklusok, ezért a csekély toxicitása nem lenne igazán nagy meglepetés.

Szabadalmi okok miatt a fent említett karbamoilszármazékok előállítását és farmakológiai vizsgálatát eddig nem közölhettük.

- c) Neuroprotektív hatású 1,4-benzoxepinszármazékok (*rac-transz*-**19a,b** és *rac*-**19c**) regio- és diasztereoselektív szintézisét racém flavanonból (**17**) kiindulva 4 lépéses szintézissel valósítottuk meg.

E szintézis kulcslépése az ún. dominó Knoevenagel-[1,5]-hidridvándorlással lejátszódó gyűrűzárás (**18** $\rightarrow$ **19a,b**) volt. Ezt a regio- és diasztereoselektív átalakulást az ún. intramolekuláris *tert-amino effektus* [34] tette lehetővé. A kapott termékek relatív

konfigurációját $^3J_{\text{H,H}}$ csatolási állandók és a DFT kvantum kémiai számításon nyugvó konformáció analízis alapján határoztuk meg. Az enantiomerek HPLC elválasztását követő CD vizsgálatuk eredményeit összevetve a TDDFT-ECD bázison számítottal pedig lehetővé tette, hogy az enantiomerek abszolút konfigurációjának a meghatározását is.

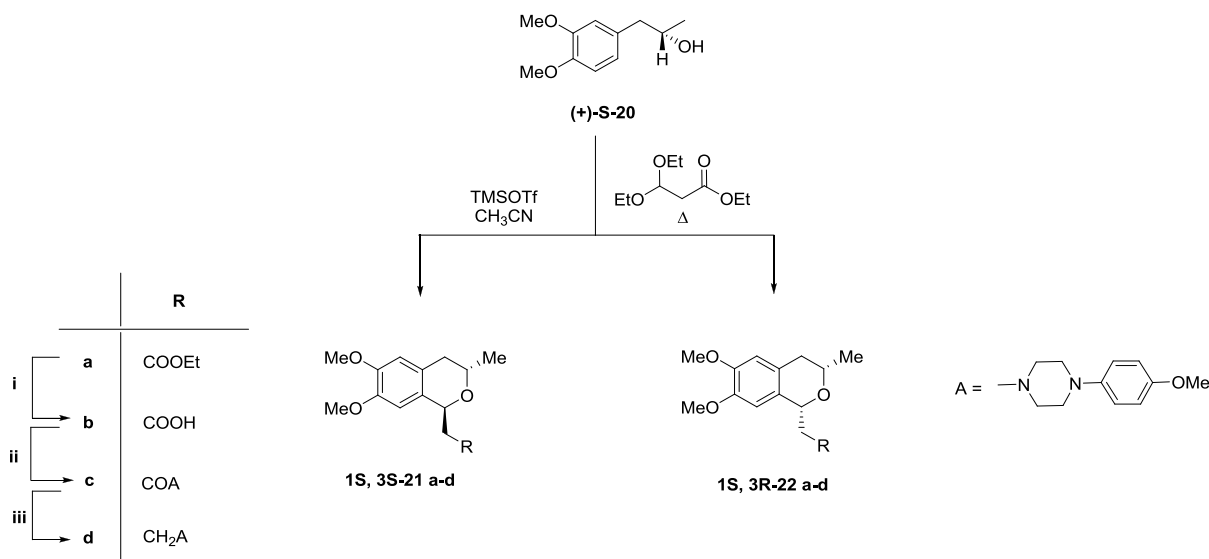

A kínai kollegák által végzett farmakológiai vizsgálatok szerint a *rac-transz-19b* a humán neuroblastoma SH-SY5Y sejteken hidrogén-peroxiddal kiváltott sejtkárosodást, 10 μ M-os koncentrációban akadályozta meg.

- d) Optikailag tiszta (+)-*S*-metil-(3,4-dimetoxi)benzil-alkoholból [(+)-**20**] etil-3,3-dietoxipropionáttal trimetilszil-triflát jelenlétében végzett az ún. oxa-Pictet-Spengler reakció segítségével a potenciálisan 5-HT_{1D} agonista hatású (1*S*,3*S*)-**21a** és (1*R*,3*S*)-**22a** izokrománszármazékokat állítottuk elő, melyek elválasztását követő 3 lépésben a kívánt potenciálisan dopaminerg 1,3-izokrománszármazékokká (**21d** és **22d**) alakítottuk át. Minthogy a **22d** származék jégszekrényben tárolva is meglehetősen bomlékony volt, így a Richter Gyógyszergyár farmakológiájának csak **21a-d** vegyületeket adtuk át. Közülük a **21d** szignifikáns dopamin D₄ antagonistá hatást mutatott. 10 μ M-os koncentrációnál ugyanis 66%-os inhibíciót mutatott a D_{4,2} receptoron.

A **21a-d** és a **22a-d** vegyületek jó alkalmat adtak arra, hogy az izokromán kromofor esetében a benzil-helyzetű szubsztituenseknek a kiroptikai viselkedése gyakorolt hatását tanulmányozzuk.

Megállapítottuk, hogy ellentétben a tetralin kromoforral [35] a benzil helyzetű *axiális* szubsztituens sem változtatja meg ¹L_b-sávhoz tartozó Cotton-effektus előjelét, így az izokromán kromoforra az általunk korábban felismert helicitási szabály az ilyen típusú vegyületek körében is érvényes.

- e) Nemzetközi együttműködés [Prof. Dr. Yue-Wei Guo (Shanghai), Prof. Dr. K. Krohn (Paderborn)] keretében számos bonyolult szerkezetű tengeri eredetű biológiailag és optikailag aktív *O*-hereociklusos vegyület szerkezetét derítettük fel a modern spektroszkópai módszerek kombinált alkalmazásával, melyek abszolút konfigurációjának hozzárendelését oldat és szilárd fázisú ECD mérések és TDDFT kvantumkémiai számítások alapján végeztük el.

Irodalom

1. L. Feuer, M. Nógrádi, Á. Gottsegen, B. Vermes, J. Strelisky, A. Wofner, L. Farkas, S. Antus, Á-né Kovács: *Magy. Szab.* 162.377 (1970); *C.A.* 76, 72407 (1972)
2. I. Yamazaki, M. Kinoshita: *Chem. Pharm. Bull. Life Sci.* **36**, 1536-1541 (1986)
3. A **3a-f** vegyületek 100 mg-os mintáit C.V. Albanese professzor asszonynak (Department of Internal Medicine of Catholic University, Rome/Italy) *in vivo* és *in vitro* vizsgálatokra adtuk át.
4. H. Horino, N. Inoue: *J. Chem. Soc. Chem. Commun.* 500 (1976)
5. L. Kiss, L. Szilágyi, S. Antus: *Z. Naturforschung*, **57b**, 1165-1168 (2002)
6. M.S. Khanna, O.V. Singh, C.H.P. Garg, R.P. Kapoor: *Synth. Commun.* **3**, 585-590 (1993)
7. S. Khanna: *O.P.I. Briefs* **26**, 125-127 (1995)
8. O. Prakash, M.P. Tanwar: *Bull. Chem. Soc. Jpn.* **68**, 1168-1171 (1995)
9. Rusznyák, A. Szent-Györgyi: *Nature (London)* **138**,
10. R.R. Schmidt, W. Kinczy: *Adv. Carbohydr. Chem. Biochem.* **50**, 21-123 (1994)
11. L. Jurd: *J. Am. Chem. Soc.* **80**, 5531-5536 (1958)
12. I. Nógrádi, L. Farkas, H. Wagner, L. Hörmammer: *Chem. Ber.* **100**, 2783-2790 (1967)

13. a) Horowitz, R.M., Gentili, B.: U.S. Patent 3 087 821 (1963); *Chem. Abstr.* 59, 11650c (1963); b) Horowitz, R.M. Gentili, B., *J. Agric. Food Chem.* **17**, 696 (1969)
14. a) Farkas, L., Nógrádi, M.: *Hung. Pat.* 161,612 (2. Dec. 1970); C.A. P60321e (1972); b) Antus, S., Farkas, L., Gottsegen, Á., Nógrádi, M., Pfliegel, T.: *Acta Chim. Acad. Sci. Hung.* **98**, 225 (1978)
15. a) Farkas, L., Nógrádi, M., Gottsegen, Á., Antus, S.: *Hung. Pat.* 163.394 (1971); b) Farkas, L., Nógrádi, M., Pfliegel, T., Gottsegen, Á., Antus, S.: *Hung. Pat.* 168.495 *Acta Chim. Acad. Sci. Hung.* **98**, 231 (1978)
16. Herczeg, M., Lázár, L., Borbás, A., Antus, S., Lipták, A.: *Org. Lett.* **11**, 2619 (2009)
17. Yoshikawa, M., Yamaguchi, Sh., Matsud, H., Tanaka, N., Yamahara, J., Murakami, N.: *Chem. Pharm. Bull.* **42**, 430 (1994)
18. Brieger, G., Nestruck, T.J.: *Chem. Reviews*, **11**, 567 (1974)
19. a) Tsui, J., Yamakowa, T.: *Tetrahedron Lett.* 613 (1979); b) Bieg, T., Szejal, W.: *Synthesis*, 76 (1985)
20. Cortese, N.A., Heck, R.F.: *J. Org. Chem.* **42**, 3491 (1977)
21. Krishnamurty, H.G., Sathyamarayana, S.: *Synth. Commun.* **16**, 1567 (1986)
22. Yamato, M., Hashigaki, K., Mito, K., Koyama, T.: *Chem. Pharm. Bull.* **26**, 2321 (1978)
23. Zehnter, R., Gerlach, H.: *Tetrahedron: Assym.* **6**, 2779-2786 (1995)
24. Mitsubou O.: *Synthesis-Stuttgart*, **1**, 1-28 (1981)
25. W.Poewe, G.K. Wenning: *Mov. Disord.* **15**, 789-790 (2000)
26. R. Martinez, A. Puigvert, J.M. Pomerol, R. Rodriguez-Villaba: *J. Urol.* **170**, 2352-2354 (2000)
27. S. Berényi, S. Hosztafi, S. Makleit: *J. Chem. Soc. Perkin Trans. 1.* 2693-2694 (1992)
28. X. Peng, B. I. Knapp, J.M. Bidlack, J.L. Neumeyer: *Bioorg. Med. Chem.* **15**, 4106-4119 (2007)
29. R. Bognár, D.G. Gaál: *Magy. Kém. Foly.* **69**, 17-19 (1963)
30. L. Girán, S. Berényi, A. Sipos: *Tetrahedron*, **64**, 10388-10390 (2008)
31. L. Juhász, T. Docsa, A. Brunyászki, P. Gergely, S. Antus: *Bioorg. Med. Chem.* **15**(12), 4048-4056 (2007)
32. Z. Györgydeák, Zs. Hadady, N. Felföldi, A. Krakoperger, V. Nagy, M. Tóth, A. Brunyánszky, T. Docsa, P. Gergely, L.Somsák: *Biorg. Med. Chem.* **12**, 4861-4870 (2004)
33. N.G. Oikonomakos, M. Kosmopoulou, S.E. Zographos, D.D. Leonidas, E.D.Ch., L. Somsák, V. Nagy, J-P. Praly, T. Docsa, B. Tóth, P. Gergely: *Eur. J. Biochem.* **269**(6), 1684-1696 (2002)
34. O. Meth-Cohn: *Adv. Herocycl. Chem.* **65**, 1-37 (1996)
35. G. Snatzke, P.C. Ho: *Tetrahedron*, **27**, 3645-3653 (1971)